НП 382
4
Н К-Тат. -не
1-15

Bytyn dynja proletarlarь, вirleşiŋiz:

QADЬNLЬQ Sotsializm jolьnda!

BU NUMEROMЬZDA:

- Çemaat malьnь xьrsьzlatmaz ve jaoqmalaşdьrmamьz.
- SSSR merkezij içrakomь ve savnarkomnьŋ qararь.
- Konkret jardьm, вolşevikçe iş artmalь.
- Qadьnlarnь istihsaloqa cekyv ve mutexassьz lar jetişdiryv—myhim vazifelerdendlr.
- Tegiz oqur jazarlar çymhyrijeti icyn kyreş.
- Bu mesele unutьlmasьn.
- Doktor musahaвesi
- Mahallerden ceşid xaвerler.
- Şi'irler ve Meşcanka derdi, өmyr soqurь adlь hikaje
- Żurnalnьŋ qapьndaki resim—Lenin xatiresi (Aluşta s.) kolxozьnda tytyn tizeler.

Г.П.Б. в Лнгр.
О.Э. 1932 г.
Акт № 629
Ц

№ 5—6

IJYL—AVGUST

VKP(в) QЬRЬM OBLAST KOMITESI
ORGANЬ „JAŊЬ DYNJA“ NEŞRIJATЬ

DELEGAT TOPLAŞUVLARЬ, PARTIJANЬŊ REHBERLIGI ALTЬNDA, IŞCI KOLXOZÇЬ VE BYTYN EMEKDAR QADЬNLAR KYTLESINI HAREKETGE KETIRMEGE BORÇLЬDЬRLAR!

Her bir rajon şeher partija komiteleri janlarьndaki qadьnlar sektorlarь ƶurnalьmьzьn aktiv darqatuvçьsь, oqutuvçьsь ve massanь onьn etrafьna mobilize etiçi jardьmçьlar olmalьdьrlar.

Kөj medenij quvveti—oçalar dokturlar oquv evleri mudirleri ƶurnalьmьzь keniş savxoz, kolxoz, maşina-traktor stansijalarь qadьnlarьna daha zijade jaqьn ketirmek icyn calьşmaqa borçlьdьrlar.

„Qadьnlьq sotsijalizm jolьnda!“ ƶurnalь etrafьna keniş udarnik—qadьnlar massasьnь toplamaqa borçlьdьr. Her bir, oqur, jazar qadьnlar (az bilgili olsada) ƶurnalьmьzqa jazmalь.

Bytyn işci-kolxozçь ve diger emekdar qadьn ve qьzlarь, bytyn xaberçiler ƶurnalьmьzьn eң faal, eң aktiv jazьçьlarь olmaqa borçlьdьrlar.

Daha jazub başlamaqanlar, „jazmaqa, bilmejim ne jazajьm“ kibi dyşynçelerden vaz kecmelidirler. „Qadьnlar sotsjalizm jolьnda“ ƶurnalь her bir emekdar qadьn ve qьzqa jardьm eteçek, jazь texnikasьnь egreteçekdir. Biz MTS, savxoz, predprijatije, işci qadьnlarь, kolxozçь ve emekdar qadьnlarnьn, oçapceler, talebelerniң xaber maqale ve diger parcalarьnь beklejmiz.

Pionerler! Bu ƶurnalnь ana ve aptelerinizge oqu, anlatьnьz. Onlarьn ƶurnalqa abune jazьlmalarь icyn keniş anlatuv işleri alьb barьnьz. Ƶurnalqa jazьb turmalarь icyn her kyn jardьm etiniz.

Sovxoz maşina-traktor stansijalarь işci qadьnlarь kolxozçь ve emekdar qadьn arqadaşlar! „Qadьnlar Sotsijalizm jolьnda!“ ƶurnalь doqrьsьnda kendi fikirlerinizi jazьnьz. Ileride nasьl maqaleler jazajьq.

Adresimiz: Aqmesçid, pocta qutusь № 234 „Qadьnlar sotsijalizm jolьnda!“ ƶurnalь idaresine.

Bytyn dynja proletarlarь birleşiniz

QADЬRLЬ Kolxozçu jolunda!

VKP(b) QЬRЬM OBLAST KOMITETINIŊ ORGANЬ

№ 5-6

AJDA BIR KERRE CЬQAR IŞCI KOLXOZÇЬ QADЬNLAR ŻURNALЬ

ÇEMAAT MALЬNЬ XЬRSЬZLATMAZ JAQMALAŞDЬRMAMЬZ!

Biz bu numeromьzda, SSSR merkezij içra kometinin ve Xalq Komisarlarь Savetinin „devletij predprijatijeler ve kolxoz koperatsijalarnьn mylk lerini saqlav ve içtьmaьj (sotsialistik) milkijetni qavileşdiryv haqqьnda“ ki qararьnь derç etemiz. Bu qarar pek zijade bүjүk iqtisadij, sijasij ehemmijetge malikdir.

Biz bilemiz, ki kapitalist qanunlarь, xususij mylklerni, ajrь zenginlernin mallarьnь muhafaza etmek icyn tertib etileler. Proletar inqilabь qanunь olqan bizim savet qanunlarь ise içtьmaьj mal ve mylklerni qorcalav maqsadьnen qurulalar. Savetler memleketinde içtьmaьj mal olqan devlet, kolxoz ve koperatif mallarь muqaddes ve masun (toqunьlmaz) dьrlar. Onа qasd etgenler, xьrsьzlaqan, xьrpalaqan jaqma etgenler ise savet qurumьnьn esasьna qasd etgen xalq duşmanlarь saiьlьr.

Sotsialistik xazajstvamьzьn dev adьmlar ile өsgenine, sьnьfь duşman, kulak hased kөzile baqa. Onlarnen senelerden beri batrak fuqare ve orta hallь kөjlylernin emekdar qadьnlarьnьn qanlarьnь sylyk kibi emip kelgen kulak, өzinin kulak mallarьndan mahrum etildigi icyn intьqamacuv almaq derdinden vaz kecmej. Kulak sotsijalist mal ve mylkyni calьb-cьrpmaq istej. O, emekdarlarnьn malьnь talamaq icyn son tedbirlerni—xьrsьzlьq ve jaqmaçьlьqnь qullana. Biz bilemizki, kulak ve onlarnьn qujruqlarь jalьnьz kөjlerde degilde, demir jol agentliginde, sklad ve magaza mudirliklerinde ve digerlerinde de calьşa, jaqmaçьlьq japa ve bөjleçe savet hykymeti ile kyreşe-

Şunь da qajd etmek kerek ki, kulaklar kolxozlaroa qarşь başqa tyrly jollarnende kyreşeler. Ba'zь jerlerde kulaklar kolxozçьlarnь qorquza, onlarnь kolxozdan cьqarьb kolxoznь jьqmaqa oqraşalar.

Mьna bu xalq duşmanlarьnьn amansьz suretde haqlarьndan kelmek kerek. Işci sьnьfь, kolxozçь ve emekdarlar, bytyn anlь emekdar qadьnlar sьnьfь duşmanqa içtьmaьj mallarnь calmaqa, xьrpalmaaqa jol bermez, өz mallarьnь qorcalamaqa bilirler.

Biz xьrsьzlarnьn şiddetle haqlarьndan kelmege meçburmьz, cynki bizim memleketimizde xьrsьzlьq ve jaqmaçьlьq sьnьfij kyreş, sьnьfij intiqam netiçesidir. Kapitalist memleketlerinde ekserija, işciler aclьqdan өlmemek icyn xьrsьzlьq japalar. Bizim Savetler birliginde hal başqa. Bizde işsiz joq. Bizde herkes icyn iş bar. Işci kөjly hykymetinde xьrsьzlьq jolьna kulaklar, bizim işimizge duşman olqan, çemьjetimizge aks unsurlar mineler. Buda sьnьfij kyreşnin bir şekilidir.

Bytyn şeher ve kөj partija teşkilatlarь işci kolxozçь emekdar qadьnlaroa, delegatkalaroa, jalьnьz istihsal planьnьn içrasь yzerinde degilde, mejdanqa ketirilgen mallarnьn nasьl muhafaza etildigi yzerinde diqqatle nezaret etmeleri lazim oldьqьnь keniş ve sistematik suretde anlatmaqa borçlьdьrlar.

Her bir aktivist—işci kolxozçь me'mur ve mutexassьs qadьn ve qьzlar çemaat malь icyn daha zijade diqqat kөstermelidirler.

Şeher ve kojlerde, predprijatije, savxoz, MTS kolxoz ve ilaxire jerlerde delegatka toplaşuvlarь kendi delegatkalarьnь ve keniş emekdar qadьnlarь çeln eterek SSSR Merkeziİ Içra komitetinin ve Xalq Komisarlarь Savetinin bu qajet myhim chemmijetge malik oloqan qararьnь derin suretde işlemek ve benimsenmekni teskilatlandьrmalьdьr-lar. Her bir delegatka, işçi kolxozçь ve emekdar qadьnlar, mejdanoqa ketirilgen mallarnь qorcalamaqnь, çemaat malьnь muqaddes ve masun oldьqьnь aqьldan cьqarmalaraq kendi inqilabiİ ujanьqlarьnь artdьrmalь snьlliİ duşmanoqa aman bermemelidirler.

SSSR MERKEZIİ IÇRA KOMITETI VE XALQ KOMISARLARь SAVETININ

DEVLETIİ PREDPRITATIJELER, KOLXOZ VE KOOPERATSIJALARNьN MYLKLERINI SAQLAV VE IÇTIMAIİ (SOTSIALISTIK) MILKIJETNI QAVILEŞDIRYV HAQQьNDA QARARь

Soñ vaqьtlarda işciler ve kolxozçьlarnьñ demir jol ve suv naqlijatьnda jyklerniñ jaqma etilmesi (xьrslav) haqьnda ve xuliqançьlьq japьçь ve umumijetle çemaatçьlьqqa aks elementler tarafьn dan kolxoz ve koperatif mallarьnьñ jaqma etilmesi (xьrsьzlanmasь) haqqьnda şikajetleri sьqlaşdь. Kulak elementlerniñ kolxozdan cьqmaq istemegen ve ekseri kolxozlarnьñ qavileşmesi içyn fedakarlьqnen calьşqan kolxozniklerge qorquzuv ve zulumlarь haqqьnda tyrly tarьzlarda şikajetler sьqlaşdь.

SSSR MIK ve XKS-ti içtimaiİ milkijet, (devlet, kolxoz, koperatiİ milkijeti) savet qurulьşьnьñ esasь, o muqaddes ve masun (toqunьlmaz) dьr deb saja ve içtimaiİ milkijetge teçavuz etgen insanlaroja xalq duşmanь deb baqmalь, bu jyzden ise içtimaiİ milkijetni jaqmaçьlarnen kyreş savet hakimijeti organlarьnьñ eñ birinçi vazifesidir. Bu meİhymelerge binaen ve işciler ve kolxozçьlarnьñ talablarьnь qarşь alьb SSSR MIK ve XKS-ti qarar bereki:

I.

1. Demir jol ve suv naqlijatьnda oloqan jyklerni kendi ehemmijetinçe devlet milkijetlerinen mysavileşdirmeli bu jyklerniñ muhafazasьnь quvvetlendirmeli.

2. Demir jol ve suv naqlijatьnda jyklerni xьrslavoja mahkeme çezasь olaraq içtimaiİ qorcalanuvnьñ jyksek dereçe tedbirini—qurşunlamaq ve bytyn mal mylkini musadere etmekni tatbiq etmeli, ve jengilleşdireçek şarait bulьndьqь taqdirde bytyn mal mylkini musaderenen 10 jьldan eksik olmaqan myddetge habis olьnuv tatbiq etilmelidir.

3. Naqlijatda jyklerni xьrslav işinen mahkym etilgen çinajetçilerge afuv umumiİ tatbiq etilmez.

II.

1. Kolxoz ve koperatif milkijetlerini (cellerde mahsulatlar, içtimaiİ ihtijatlar, hajvanlar, koperatif, sklad, maqazalar ve saire) kendi ehemmijetinçe devlet milkijetlerinen mysavileşdirmeli ve bu milkijetlerni xьrslanuvdan muhafazanь her veçihle quvvetlendirmeli.

2. Koperatiİ ve kolxoz milkijetlerini xьrslavoja mahkeme çezasь olaraq içtimaiİ qorcalanuvnьñ jyksek dereçe tedbirini—qurşunlama bytyn mal mylkini mysadere etmekni tatbiq etmeli ve jengilleşdiriçi şarait bulьndьqь taqdirde bytyn mal mylkini musaderenen 10 jьldan eksik olmaqan myddetge habs olьnuv tatbiq etilmelidir.

3. Kolxoz ve koperatif milkijetini xьrslav içyn mahkym etilgen çinajetçilerge afuv umumiİ tatbiq etilmez.

III.

1. Kolxoznikni kolxozdan cьqmaqa meçbur ety maqsadьnen, zornen kolxozьn bozmaq maqsadьnen kolxoznikge zulьm ve qorquzuv japoqan jaxutda zulьm qorquzuv japmaqnь telgin etgen, çemaatçьlьqqa aks, kulak-kapitalist elementlernen amansьz kyreş alьb barmalь, bu çinajetlerni devletiİ çinajetlernen (bykymetge qarsь japьlqan çinajetler) mysavilesdirmelidir.

2. Kolxoz ve kolxozniklerni kulak ve diger çemaatçьlьqqa aks elementlernin teçavuzьndan qorcalav işleri boiьnça mahkeme çezasь olaraq konsentratsionni lagerlerge qapanmaqnen 5-den 10 senege qadar azadlьqdan mahrum etyv çezasьnь tatbiq etmeli.

3. Bu işlernen mahkym etilgen çinajetlerge afuv umumiİ tatbiq etilmez.

SSSR MIK-ti reisi: KALININ.
SSSR XKS-ti reisi: MOLOTOF (Skrjabin).
SSSR MIK-ti katibi: A. JENUKIDZE.

Qadьnlьq sotsi

KONKRET JARDЬM, BOLŞEVIKÇE REHBERLIK ARTMALЬ

Işçi, kolxozçь ve umumen emekdar qadьn ve qьzlar arasьnda calьşuv — вyjyk ehemmijetge malikdir. Meselenin вyjyk ehemmijeti partijanьn juqarь teşkilatlarь tarafьndan def'alarça qajd olьnьв keldi. Qьrьm oвlast partija komiteti, вu myhim is ucastkasь doqrьsьnda bir sьra konkret direktivalar вerdi, ajdьn acьq jollar kosterdi ve rajon seher ve mahalli partija teşkilatlarьndan вu vazifege rehberlikde tamьrьndan perelom elde etilmesini talaв etdi.

Faqat, вir tarafdan emekdar qadьnlar arasьnda calьşuv vazifesinin qajet вyjyk ehemmijetge malik olqanьna, ekinçi jaqdanda meseleni çanlandьruv doqrьsьnda bir sьra partija direktivalarь olqanьna вaqmadan, вu meselenin qojьlьşьnьn daha qanaatsьz olqanьnь, mahallerde delegatka toplaşuvlarьnьn ve xususile kolxozçь qadьnlar arasьndaki işlerni janь вasdan quruv meselesinin qajet javaş ketdigini ve вir sьra jerlerde de вu işge lazimi qьjmet kesilmegenini koremiz.

Bu ajtqanlarьmьzqa şahidlikni, oвkomnьn agitmassovij şu'вesinde dinlenilgen Aqjar seher, Frajdorf, Qarasu вazar rajon partija komitelerinin dokladlarь, Kerç şeher, ve Sudaq rajon partija teşkilatlarьnь teşkeryv materjallarь ve nihajet вu numeramьzda derç etdigimiz вir sьra maqale ve parçalar ete вilirler.

Emekdar qadьnlar arasьnda calьşuvnьn en esas eksiklikleri — partija, savet profsajuz ve kolxoz teşkilatlarь tarafьndan daimi kyndelik iş alьnьв вarьlmaqanь, pek coq jerlerde jacejka qadьn teşkilatçьlarьnьn ve qadьnlar arasьnda calьşuv sektorlarь mydirelerinin sьq вir suretde denişdirile вermeleri (mesela Aqjar), kyndelik işlernin delegatkalarnьn kendi ana tilinde alьnьв вarьlmaqanь (Aqjar deniz zavodь kiвi) medenij-turmьş muesseselerinin kenişletilmesi işlerine mahallij rajon ve oвlast teşkilatlarь tarafьndan kerek ehemmijet вerilmegeni ve işçi kolxozçь emekdar qadьnlarnьn вu vazife etrafьna teşeввyslerinin ve maddij vastalarьnьn keregi kiвi moвlize etilmejyvidir.

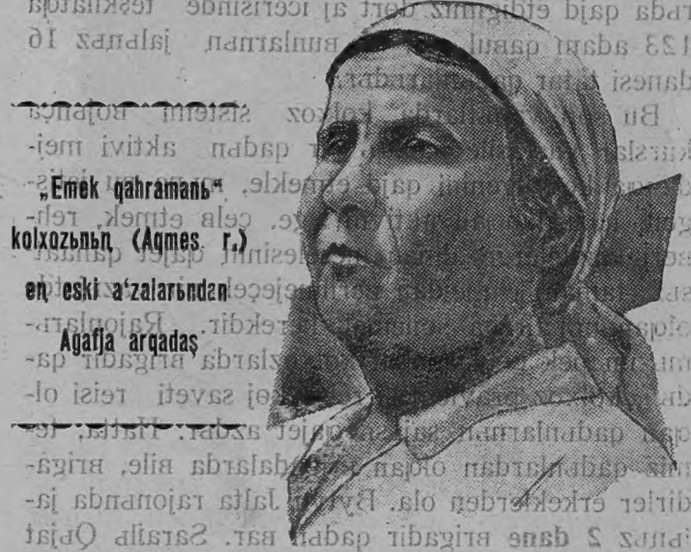

„Emek qahramanь" kolxozьnьn (Aqmes. r.) en eski a'zalarьndan Agafja arqadaş

„Stalin polevod" kolxozь komso. jacejkasьnьn katibi Klava Podolskaja arq.

Ondan da qajrь, keniş işçi, kolxozçь ve umumen emekdar qadьnlar kvtlesi arasьnda ve xususan delegatka ve udarnik qadьnlar ordusь arasьnda medenij-jarьqlandьruv, sijasij-terвijevij işler simdije qadar — hala daha son dereçe zaif alьnьв вarьladьr. Partija oвyvinden вa'zь вir misaller alsaq, вonь tamamile tasdiq eter: Frajdorf partija teşkilatьnda, 1932 senesi janvar вirine teşkilatnьn umumij sajьsьnьn 11,9 prasentini qadьnlar teşkil ete edi, 32 senesinin aprel вirine ise вu prasent 11,7-ge tyşdi. Aqjar teşkilatьndada ajni hal. 1932 senesi janvar вirine teşkilatnьn 17.4 prasentini qadьnlar teşkil ete edi, halвuki 32 senesi aprel вirine вu prasent 16,7-ge tyşdi. Вoile levhalarqa diger teşkilatlarda da rast keline. Bu levhalar ise вizge emekdar qadьnlar arasьnda medenij-jarьqlandьruv, sijasij-terвijelev işlernin zaifligini kosteryв turalar.

Partija sьralarьna emekdar tatar ve azlьqdaki milletler qadьnlarьnь çelb etyv işinin xususile zaif olqanьnь ajrьça qajd etmek ve bu halnьn bir sьra teşkilatlarda zijade aqsaqanьnь kөstermek kerekdir. Qarasubazar rajon teşkilatь, juqarьda qajd etdigimiz dөrt aj icerisinde teşkilatqa 123 adam qabul etdi ki, bunlarnьn jalьnьz 16 danesi tatar qadьnlarьdьr.

Bu son vaqьtlarda, kolxoz sistemi bojьnça kurslar vastasile bajaqь bir qadьn aktivi mejdanqa ketirilgenini qajd etmekle, mьna bu jetişgen, hazьrlanqan aktivni işge, çelb etmek, rehberi vazifelerge almaq meselesinin qajet qanaatsьz, tamamile mejdan berilmejeçek bir vazьjetde olqanьnь ajrьça sөjlemek kerekdir. Rajonlarьmьzьn pek coqlarьnda, kolxozlarda brigadir qadьn, kolxoz pravlenjesi reisi, kөj saveti reisi olqan qadьnlarnьn sajьsь qajet azdьr. Hatta, temiz qadьnlardan olqan brigadalarda bile, brigadirler erkeklerden ola. Bytyn Jalta rajonьnda jalьnьz **2 dane** brigadir qadьn bar. Sarajlь Qьjat kөji (Aqmesçid rajonь) „Janь batraq" kolxozьnda 18 qadьndan ibaret olqan brigadanьn brigadiri erkek ve ilaxire, ilaxire.

Ve nihajet şunь da qajd etmek kerek ki, partijanьn „emekdar qadьnlar arasьnda calьşuv jalьnьz bir qadьn teşkilatçьsьnьn vazifesi olmajьb umumij partija işidir" degen ajdьn-acьq kөsterişine baqmadan esasen her jerde degen daj, qadьnlar arasьnda calьşuv jalьnьz bir qadьnlar teşkilatçьsьna, jalьnьz bir zensektor mydiresine

Udarnik Şelde Usejnova—patlьçan toplarken. („Janь batraq" kolxozь)

jyklenile, jacjeka, rajon ve şeher komitelerinin diger xadimleri, diger sektorlarь tamamile az diqqat ajьralar.

Mьna bu esas ve bunlar kibi bir sьra eksikliklerni derhal, hall etiçi suretde ortadan qaldьrmaq kerek. Bytyn rajon ve seher partija komiteleri qadьnlar arasьnda işlerin çanlandьrьlmalarь ve onlarnьn bytyn quvvetlerini өgymizde turqan xazajstva sijasij ve medenij çevhedeki vazifeleri etrafьna mobilize icyn, qadьnlar arasьnda calьşuv işlerine — daimij, kyndelik rehberlikni te'min etmege borçlьdьrlar.

Şeher delegatka ve işci qadьnlarь arasьnda calьşuv — beş jьllьqnьn sonqь tamamlajьçь senesinin promfinplanьnь vaqtьnda ve artqacile toldьruvqa, janь tarif reformasьnь cabuq suretde өmyrge keciryvge, keniş suretde qullanьlqan mallarnь zijade cьqaruv doqrьsьnda partija ve hykymetnin qararlarьnь өmyrge keciryvni te'min etmege, işci te'minatь ve koperatsija işlerini daha zijade ejileşdiryvge, para vastalarьnь mobilizege, hykymet ve çemaat malьnь qorcalavqa ve bonьn kibi diger esas vazifelerge qadьnlar kytlesinin quvvet ve jaradьçь entuziazmьnь mobilize etmek ile sьqь suretde baqlь alьnьb barьlmadьlar. Kөjlerde ise, kolxozçь ve delegatkakalarnь, kolxozlarnь teşkilat-xazajstvaça qavileşdiryvge, bereketni toplav v ezaxire hazьrlav kampanjalarьnь bөlşevikçe өtkeryvge, nazik ve texniki kylturalarь tьmar ve hazьrlavqa, kyzlyk sacuvqa udarni hazьrlьq ve өtkeryvge kolxoz tiçaretini kenişletyvge vastalarnь mobilize planlarьnьn toldьrьlmasьna ve diger esas meselelerge mobilize etilmelidir. Bytyn bu vazifeler, kolxozçь fuqara-orta hallь, delegatka qadьnlarьna partija ve hykymetnin qarar ve direktivalarь keniş suretde anlatьlmaq ile өtkerilmelidir.

Bytyn bu vazifeleri eda etmek doqrьsьnda, juqarьda qajd etdigimiz kibi, qadьnlar arasьnda calьşuvnь hal etiçi suretde ejileşdirmek rehberlikni artdьrmaq kerekdir. Predprijatije sovxoz MTS kolxoz udarnik qadьnlarь, delegatkalar arasьnda xususij işler alьb bararaq onlarnьn sijasij-medenij sevijelerini kөtermek udarnik qadьn qьzlar muşavereleri өtkererek kynnin esas ve myhim meselelerini işleb onlarьn içrasь icyn onlarqa jardьm etmek. hazьrlьqlь udarniklerni xususile tatar ve azlьqdaki milletler qadьnlarьnь partijaqa çelb etmege diqqat etmek, jacejkalarda zenorganizatorlarnь ve zensektor mydirlerini uzun myddet ile өz vazifelerinde qaldьrmaq, zenorganizatorlar rajon kurslarь mejdanqa ketire-

rek, onlarьn bilgi dereçelerini artdьrmaq, işde kendilerini kөstergen en eji udarnik qadьnlarnь rehberi işlerge çelb etmek lazimdir.

Her bir rajonda nymynevij, delegatka toplaşavlarь sulundьrmaq ve onlarnьn iş teçrybelerini digerlerine avuşdьrmaqnь elde etmek icyn kyreşmelidir. Her bir jacejka en olmaqanda ajda bir kerre, toplaşuv rehberinin hisabьnь dinleb amelij jardьm kөstermelidir. Delegatka toplaşuvlarь toplaşuvqa kyn, bina, edebijat ile te'min olьnmalь, onlar, istihsal muşaverelerine, texniki oquv tөgereklerine ve ilaxirelerge çelb olьnaraq kvalifikatsijalarь kөterilmek icyn konkret tedbirler kөrylmelidir.

Ve nihajet, qadьnlarnьn turmьş, jaşajьş şaraitleri daha zijade ejileşdirilmesi icyn bala muesseselerinin, umumij jemeknin ve digerlrinin sajьsь artmasь ve xususile iş mundereçeleri kejfijetleri tyzelmesi oqrьnda çiddij, amelij adьmlar atьlmalьdьr.

Qadьnlar arasьnda calьşmaqa ve onlarьn jaradьçь quvvetlerine qьjmet kesamaqan opportunistler, qadьnlarnьn faalijetliginden fajdalanmaqa ьmtьlqan sьnьfь duşman kulaklar qatьj otpor almalь, qadьnlar arasьnda calьşuv jalьnьz qadьnlar organizatorlarьnьn vazifesidir—degen jat mizaçlar hall etiçi suretde kenar etilerek, partija merkezij ve oblast komitelerinin direktivalarь hic bir sөzsiz içra etilmege borçlьdьr. Qadьnlar arasьnda calьşuvnь artdьraraq — konkret tardьm, bөlşevikçe rehberlikni jykselterek, onlarnьn bytyn energija-quvvetlerini, jaradьçь teşebbyslerini birinçi beş jьllьqnь tamamlamaq, ekinçi beş jьllьqnь bөlşevikçe qarşьlamaq vazifeleri etrafьna daha zijade moblize etmek icyn bytyn partija teşkilatlarь bojevoj suretde calьşmaqa borçlьdьrlar.

„Jeñemen" kolxozьnьn (Aqmes. r.) balalar jasłasь

A. Baqqal

„JAÑЬ BATRAQ" DA QADЬNLAR ARASЬNDA IŞ JAPЬLMAJ

Sarajlь Qijat köji (Aqmesçid r.) „Jañь Batrak" adьndaki kolxoznьn esas olaraq meşqulijeti nazik kyltura olub baqcaçьlьq 54 hektar, bostançьlьq 64 hek. cөlçilik çem'i 165 hektardьr. Kolxoznьn bytyn a'zalarь rus tatar olmaq yzre 164 adam olub, onlardan 84 danesi qadьndьr. Bunlarьn da 17 danesi tatar qadьnьdьr.

Bu kolxoz bir qac ucastkaqa bөlinib jalьnьz 2-nçi nomerada tatar qadьnlarь calьşa. 17 tatar qadьnьndan iş vaqtьnda en coq olsa 6 jaxutda 7 qadьn işge cьqa, qalqanlarь ne icyn cьqmaj degende pek az bir qьsmьnьn xasta olmasь ve bir qac danesinin de uzaq oturmasь sebebinden işge cьqmadьqlarьnь sөjlejler. Coqьsьnьn ise işge suvuq baqqanlarьndan sebeb cьqmaqanlarь anlaşьla. Ajnь bu vaziiet rus qadьnlarь arasьnda da bөjle.

Kolxozda ise işci quvveti jetişmej, normalar tolmaj. Qadьnlar arasьnda sos. musabaqa ve udarnicestva işleri xususьnda hic bir şej joq. Qadьnlar hatta udarnik deb, kimge ve nege ajtalar onь bile bilmejler.

Baharlik iş başlaqan vaqьtlarda qadьnlar arasьnda bir dereçe sos-musabaqa udarnicestva işleri xususьnda bir az tyşynilgen ve өzlerini udarnik i'lan etib, brigadalar bir birlerini kynleşyvge caqьrsalar da, lakin bu coq vaqьt devam etmejib unutьla bir daha teşkerilib baqьlmaj, basьlьb qala.

Bөjlelikle qadьnlar istedigi kibi jaşaj, istegen vaqьtlaьrnda işge cьqa, өzini hic bir jerde hic bir işde mes'yl tanьmaj. Bөjle qadьnlarqa qarşь hic bir tyrli tedbirler kөrilmegen. Jalьnьz işge

cьqmaqan qadьnlarnьn ekmekleri kesilmekle netiçelengen. Bu ise onlarqa hic te'sir вьraqmaj.

Kolxoznьn her ucastkasьnda ajrь aşxana olub, kynde yjle ve aqşam jemegi hazьrlana.

Jasla adь ile adlanьb, mekteb jaşьna qadar balalarnь sarьb alqan jasla, bu kyn gyzel calьşmaqda. Balalar вytyn kynlerini jaslada kecire, jalьnьz aqşamlarь evge qajtalar. Onlar bu çehetden pek memnyndir.

Tabiij bөjle bir şaraitda qadьnlardan keregi kibi iş beklemek kerek ola. Өjle olqanda kolxoznьn her kyngi sijasij, içtimaij işlerinde qadьnlar qoşьlьb olalarmь?... Xajьr. Qadьnlarnь sijasij, medenij çehetden an ve bilgilerini jykselteçek kibi hic bir tyrli işler japьlmaqan. Halbu ise kolxoz bu işlerni japaçaq qadar medenij quvvetge malik.

Kөjde olqan partija ve komsomol jacejkasь вysвytyn kenarda tura. Partija jacejkasьnьn 17 a'zasь bar, komsomolnьn da bundan eksik degil, lakin hic bir komsomol ve partija a'zasь qadьnlar arasьnda işde kendilerini mes'yl tanьmaj. Kenede, kөj saveti katibi qadьn oldьqь halda qadьnlar arasьnda qat'ьjen bir iş japmaj. Bunьn qadьnlarnьn өzleri ajtalar.

Kolxozqa kөj xazajstvasь institutьndan amelijatqa kelgen arqadaşlar kөjnin hic bir tyrli sijasij jarьqlandьruv işlerinde calьşmaqanlar. Hatta sirekde bir olqan içtimaij toplaşuvlarda bile başlarьnь kөstermegenler.

Kolxoz zaxire вereketini timar

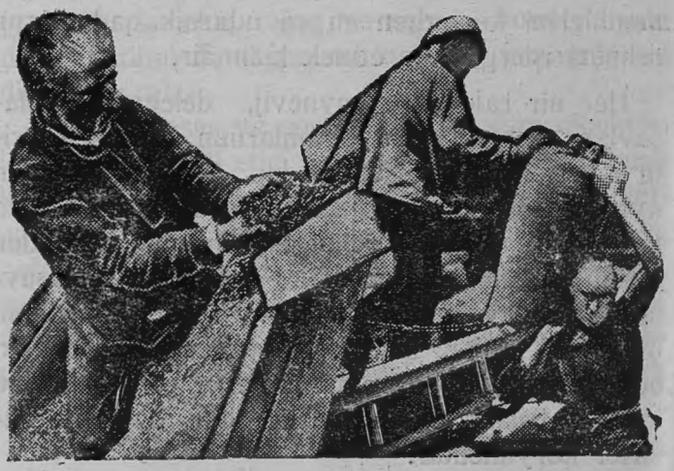

Kөjde olqan 8—9 deligatka qadьn өzlerinin ne icyn sajlandьqlarьndan xaberleri joq. Katib arqadaş onlarnьn arasьnda bile bir işde bulьnmaqan.

Kolxozda qadьnlar ekserijetni teşkil etdigi halda, kөj teşkilatlarьnda hic bir jerde calьşqan bir qadьn joq.

Hatta ajrь qadьn вrigadalarь oldьqь halda, şu вrigadalarda bile qadьnlardan вrigadir olmajьb, erler вrigaderlik japa.

Bu vazijetni kerek teşkilatlar kөrmeli, өgini almaq icyn kerekli tedвirlerni kөrmelidirler.

Abitova.

DELEGATKALAR KONKRET REHBERLIK ISTEILER

Baqcasaraj. Divan kөj delegatkalarь qьş вoјь gyzel calьşьb keldiler. Aktiv qadьnlarnьn teşebвusi ile, kөjde өrnek işleri ve açele jardьm kөsteryv tөgerekleri teşkil olьnqan edi. Өrnek işleri tөgeregine 25 qadьn çelb olьndь. Onlar tөgerekde өrnek işleri өgrendikleri kibi, ajni halde jigirmi beşi de kendi çahilliklerini bitirerek oqur jazarlar sьrasьna kecdiler. Açele jardьm tөgeregi ise kendi etrafьna on jedi qadьn çelb etdi ki, bu arqadaşlar tөgerekni bitirib cьqaraq, şehadetnameler aldьlar.

Bu senenin delegat sajlavlarь işlerimizi вraz daha çanlandьrqan edi. Janь sajlanqan delegatkalardan pek coqlarь kөj teşkilatlarьna вaqlandьlar. Baqlanqan arqadaşlar mezkyr teşkilatlarda ellerinden kelgenine kөre, amelij suretde calьşdьlar. Kөj koperatifine вaqlanqan **Fatime Memetova** kolxoz idaresine вaqlanqan **Şerfe Memet arqadaş** lar koperatif işlerini çanlandьruv, eksikliklerni joq etyv, kolxozda qadьn emegini çanlandьruv, qadьnlarnьn turmьş şaraitlerini ejileşdiryv kibi meseleler aktif suretde janaşaraq iş nymyneleri kөsterdiler.

Cөl işleri qajnamaqa вaşlaqan son, delegatkalar ve umumen emekdar qadьnlar arasьnda calьşuv işleri, onlarnь istihsal planlarь etrafьna mobilize eterek planlarьn içrasьnь te'min etyv jerine, aksi olaraq işler aqsadь. Bunada вaş sebeвlerden biri—qadьnlarqa—delegatkalarqa konkret rehberliknin olmajuvьdьr. Kerek jolвaşçьlьq japьlmaqanьndan, delegatkalarnьn kyndelik amelij işlerine jardьm kөsterilmegeninden seвeв qadьnlar

arasьnda olqan byjyk teşebbus ve qajret keregi kibi mobilize olьnmaj. Kolxozda udarni calьşqan, janь hajat sotsialistik turmьş icyn hep ilerige doqrь ьmtьlqan iş qahramanlarь joq degil. On bir dane qadьn arqadaşnьn mukafatlanmalarь ajtqanьmьzь tasdiq etse kerek. Faqat entuziazm ve faalijetni ileriletmek, kenişletmek ve derinleşdirmek icyn konkret rehberlik ve amelij jardьm kerek.

Qadьnlar arasьnda calьşuvqa kerek ehemmijet bererek köj ve rajon teşkilatlarь kendi rehberliklerini artdьrmalь ve çanlandьrmalьdьrlar. Delegatkalar konkret rehberlik istej. Onlarnьn talablarь jerine ketirilmelidir.

Divankөj.

Gylsym Asanova.

„QADЬNLAR TEŞKILATÇЬSЬNЬN IŞIDIR"

Bygynde ötkermekde oldьqьmьz sijasij-iqtisadij kompanialarda, bereketni toplav ve hazьrlavda bytyn emekdar qadьnlarnьn iştirakleri zaruridir. Bu vazifeni jerine ketirmek icyn ise, içtimaij, turmьş, xazajstva, medenij jarьqlandьruv, partija savet japьçьlьqь ve ilaxire işlerge çelb etyv her kyn, sistematik suretde devam etdirilmek kerekdir. Qadьnlardan aktiv ve kadro hazьrlav—hic bir daqiqa te'xir etdirilmez sijasij vazifelerimizdendir.

Mьna bu vazifeler Jalta rajonьnda nasьl içra olьna—degen sual ortaqa qojьlsa, ona tamamile zaif—dep çevab bermek mymkindir.

Bytyn rajonda, coqьsь köjde (537 danesi) olmaq yzre 981 delegatka, köjlerde—13 şeherde—26 teşkilatçьlarь bardьrki, bunlar bytyn işlerni alьb barmaq icyn qavij bir quvvetdir. Faqat bu quvvetge köj partija jacejkalarь qadьnlar arasьnda calьşuv rajon sektorь tarafьndan daimij, konkret jolbaşçьlьq ve jardьm kösterilmediginden, keniş emekdar qadьnlar arasьnda calьşuv plan mevçibi devam etmej.

Ijyl birge qadar olqan hisabqa baqqanda, partija saflarьnda qadьnlarnьn umumij saibь 287 olьb, bunlardan 45-i kolxoz istihsalьnda calьşadьr. Bu partija jadrosьnьn sijasij anlarьnь, umumij bilgilerini köteryvge kerek diqqat cev[illegible]geni kibi, udarnik ve delegatka qadьnlar arasьnda anlatuv işleri, partija sьralarьna çelb etyv işleride zaif noqtalardandьr.

Emekdar qadьnlarnь ev işinden azad etyb, xazajstva—istihsalda calьşmaqa, medenij-sijasij sevijelerini kötermege şarait doqьruvda myhim rol ojnaqan—bala mejdançalarь, çemaat aşxanalarьnь saibça jeterlik dereçede sajmaq mymkin olsada (köj başьna birer aşxana, ve köjlerde 24 bala jaslasь bardьr), kejfijet—iş çehetine kölgen vaqьtda, byjyk talablarnьn jerine ketirilmesine ajaq calqan bir sьra eksiklikler, nizamsьzlьqlar jaşaqa nь körünmekdedir.

Emekdar qadьnlarnьn arasьnda sotsijalist musabaqasь ve udarniklik iş usullarьnь kenişletyv, hep janь janь qadьnlarnь buna çelb etyv meselesine zaif bir vazьjetde tura. Rajon qadьnlar şurasinde qadьnlarnьn udarniklik işlerine iştirakleri xususьnda hic bir tyrly ma'lumat joq. Gaspra emekdar qadьnlarь kendi köjlerinden on adьm uzaqlьqda bulunqan Qureiz köji emekdar qadьnlarьnь işge 100 prosent ve vaqtьnda cьqmalarь icyn ve diger tekliflerni ortaqa syrerek sotsialist musabaqasьna caqьrqanlar. Lakin bu qьjnetli ca qьruv Qureiz qadьnlarьnь kelyb tapmaqan. Hatta bunь Qureiz qadьnlar teşkilatçьsь bile dyjmaqan. Mьna bu ve bunьn kibi bir coq diger faktlar—qadьnlar kytlesinin entuziazmьnь, jaradьçь quvvetlerini mobilize etyv, onlar arasьnda sotsialist emegi—iş usullarь sotsialist musabaqasь ve udarniklik dalqalarьnь köteryv vazifelerine ehemijet berilmegenini tamamile tasdiq etedirler.

Kolxozlarda rehberi, idarevij işlerge çelb ve qadьn mutexassьslarь jetişdiryv kibi vazifeler oldьqca zaifdьr. **Bytyn rajonda jalьnьz 2 dane qadьn brigadiri bar. Mutexassьs bir qadьnda joq.** Bu hal, sabьr etileçek eksikliklerden degildir.

Umumijetle alqan vaqьtda, köj partija komsomol jacejkalarь, kolxoz pravlenijeleri, qadьnlar arasьnda calьşuvqa ja „a... qadьnlar meselesi" dep, jada „qadьn teşkilatçьsьnьn vazifesi" dep baqa, partijanьn qararlarьnьn mahijetini keregi kibi anlab da vazifege bolşevikçe japьşmajlar.

Rajon partija teşkilatь bu zaif noqtanь çanlandьrmaq icyn, amelij konkret tedbirler qurmaqa ve açele davranmaqa borçlьdьr.

Jalta: **Sejdamet T.**

Qadьnlarnь istihsalqa cekyv ve onlardan mytexassьslar jetişdiryv—вojevoj vazifelerdendir

Keniş emekdar qadьnlarь arasьnda sanajь'da calьşqan işci qadьnlarnьn japqan te'sirleri, işci qadьnlarnьn aktifliginiп өsmesi, onlarnьn sijasij anlarь, medenij sevijelerinin jykselmesi, ileride qadьn emeginiп istihsalda daha zijade artmasьnь istej. Xalq xazajstvasьnьn 5 senelik planьnь tertiв etmemiz, işci emegini istişmar etyv esasьna qurulqan kapitalistçe rasionallaşdьruvdan вamвaşqa—sotsialist rasionallaşdiruv ve janьdan quruv вazasьna sanajь'mьznьn myhim dereçe өsmesi, analьq funksijasьna zarar ketirmeden istihsalda ve ajnь zamanda aqьr sanajь'da qadьn cme giпden fajdalanuvnь kenişletmek icyn вyjyk qolajlьq doqura. Merkezij komite, вunьnle вaqlь olaraq mynasiвli savet ve içtimaij teşkilatlarnьn (Devlet Plan, Xalq Emek Komisarlьqь, Xalq Xazajstvasьnьn Alij Saveti ve Profsajuz) вeş senelik planda kөsterilgeni kiвi, вytyn soj sanajida qadьn quvveti çelв olьnmasь mes'elesini өmyrge kecirilmesini ve вunьn icyn de onen вaqlь olaraq вytyn zvenolarda qadьnlarnьn sanajь'qa çelв olunuvьnь toqtatmadan artdьruv ve kvalifikatsiialarьnь jykseltyv (FZU, aqşamlьq kurslar, VTUZ-lar vastasьnen) işiniп plan myçiвi alьnьв вarьlmasьnь talaв ete. (Merkezij Komiteniп 29 senesi aprel 15 qararьndan).

Jemeljanseva arq. (kolxoz a'zasь udarnik)

Mьna вu oqьrda oвlast partija komitesiniп jolвaşçьlьqь altьnda Qьrьmda, sanajь'nьn durmadan өsmesi, Qьrьmnьn artda qalqan agrar industrial çymhyrijet halьndan tez вir vaqьt icinde industrial agrarnij вir çymhyrijetge cevirmekde olmasь sanajь'da calьşqan qadьnlarnьn sajьsьnь artdьrdь ve daha zijade өsmesini talaв etmekdedir. Qьrьm icerisinde xalq xazajstvasьnьn вytyn вolyklerine вaqlь olqan predprijatijalarьnda (1932 senesi ijyn 30 ma'lumatьna kөre) calьşqan qadьnlarnьn sajьsь 27767 dane olьв istihsalda calьşqan işcilernin 23,9 prosentini teşkil etmekdedir. Sanajь'qa qadьn emegini çelв etyv işinde hem sajь ve hem de nisвij çehetden olqan өsym kөzge alьnmajaçaq dereçede az degildir. 1932 senesinin вirinçi jarьsьnda juqarьda sөjleв kecgen predprijatijalarqa çymlesi 15017 dane işci çelв olьnьв вunlardan 5055 danesi qadьndьr.

Bu son senelerde jerli millet qadьnlarьndan da sanajь'qa çelв olьnqanlarnьn sajьsь artdь. Bir Kerc devlet ma'den zavodьnda 110 dane tatar qadьnь calьşa. Başqa sanajь'larda da tatar qadьnlarь javaş-javaş kөrine вaşladьlar. Qьrьm jengil sanajь'ь xalq komisarlьqьna вaqlь olqan predprijatijalarь qadьnlarnь sanajь'qa çelв etyvde вu sene jarьm jьllьq planlarьnь 106,1 prosent Narkomsnaвqa вaqlь olqan predprijatijalar ise 109,7 prosent toldьrdьlar. Bөjlelikle qadьnlarnь sanajь'qa cekyv—çelв etyv işinde epiçe muvaffaqijetler вar.

Bu ileri ketgenler ile вir sьrada, mes'elege вolşevikçe janaşmajuv netiçesinde, вir taqьm xazajst va, savet, profsajuz teşkilatlarь kendi planlarьnь toldьruvdan pek artda qalalar. Qьrьm icerisinde aqьr sanajь' xalq komisarlьqьna вaqlь olqan predprijatijalar, qadьnlarnьn sanajь'qa çelв etyvde senelik planlarьnь umumen 66,5 prosent toldьrdьlar. Bu çymleden olaraq Kerc devlet ma'den zavodь kecgen eki kvartalda qadьnlarnь sanajь'qa çelв etyv planlarьnь 68,5 prosent toldьrdь (DMZ-da calьşqan qadьnlar umum işcilernin 24 prosentini teşkil eteçegi jerine 16 prosentde qaldь); Aqjar deniz zavodь da өjle. Bu işde 6 ajlьq planьnь 60,9 prosent eda etdi. Diger вir coq predprijatijalarda da vazijet ajnь вunьn kiвi. Bөjlelikle pek coq teşkilatlar qadьnlarnь sanajь'qa çelв etyv

işinin sijasij hem de iqtisadij çehetini hisaвqa alьв вolşevikçe iş japmajlar.

DMZ, Aqjar DZ kiвi вyjyk zavodlarda, işci quvveti jetişmegeniniden işleri aqsaqan vaqьtlarь pek coq oldь. Tьşdan kelgen işcilernin coqlarь jaşamaqa ev tapmaqanlarьndan işlerini taşlaв ketdiler. Mьna şu vaqьtlarda вile zavodda calьşqan zavod janьnda olqan evlernin вytyn xorantasьnь te'min etgendaj jaxsь kvarterlerde jaşaqan işcilernin qadьnlarьna lazim olqan jaşav vazijeti doqьrьв (вala вaqcalarь, mejdancalarь acьв) onlarnь istihsalqa çelв etamadьlar. Zavod janьnda jaşaqan qadьnlardan istihsalda calьşmaqan, jalьnьz ev işinen meşqul olqanlarnьn sajьsь jyz degil вinlerni kece. Biz DMZ janьnda 980 dane işge jaraвda xoranta vazijetinden tolajь calьsmaqan qadьn вar. Eger вu qadьnlar istihsalqa çelв olьnsa, zavod evnen te'min olьnqan 980 dane işci quvveti qazanqandan ola.

Istihsalqa celв olьnqan qadьnlarnь myrekkeв maşinalar, stanoklarnьn calьşuvlarь ile tanьş etmek, kvalifikatsijalarьnь kөteriв qara xizmetden өzlerinin vyçyd qurulьşlarьnь xususijetlerine, kyclerine ujqun işde calьsdьrmaq Savetler Birliginin esas qanunlarьndandьr.

Bu sene ijyl вirde elde etilgen ma'lumatqa kөre jalьnьz sanajь'da (вytyn Qьrьmda) 7 вin qadar isci qadьn calьşmaqda olьв вunlardan jalьnьz 120 danesi—(1,7 prosent) jyksek kvalifikatsijaqa 1375 danesi—(19,6 prosent) orta kvalifikatsijaqa, 2111 danesi (30,1 prosent) jarьm kvalifikatsijaqa malikdir. Qalqan 3404 danesinin—(48,6 prosent) hic de kvalifikatsijasь joqdьr.

Jerli xalq—tatar qadьnlarьndan jyksek kvalifikatsijalь hic вir dane olmaqanьndan qajrь orta ve aşaqь kvalifikatsijaqa malik olqan sojlarь da pek az—Qьrьm icerisinde olsa 30—35 dane hisaвlana. Bu mes'ele şimdige qadar dөrt ajaqьnen aqsaв keldi, işnin jaqьn kynlerde tyzelmesi icynde amelij tedвir kөrmege вaşlaqan ve jada hazьrlanqan predprijatije kөrilmej.

Texnika өgrenyv kurslarь ve tөgereklerine qadьnlarnь zijade çelв etyv xususьnda ajrь predpartijalarda pek jaxsь qararlar cьqarьlqan olsa da onь өmyrge keciryvde işni coq vaqьtlar aqsatalar. Tөgereklerge qadьnlar pek az celв olьnalar, çelв olьnqan sojlarь da pek coq jerlerde, qatnaв olamajlar. Mesela: Aqmesçid tikiş faвrikasьnda texnikij tөgerekge oqumaqa jazьlqanlardan jalьnьz 35 prosenti qatnaв ola. Bu normal iiьdnk işfy olqlma ьdaiztn aвajsha irkьallaeg fm

Tatar qьzlarь texnika egreneler

olmaqan вir hal jalьnьz tikiş faвrikasьnda degil de вaşqa predprijatijalarda da hykym syrmekdedir. MK-nin kecen sene avgust 5-de texpropagan da ve texnika oquvь haqqьnda cьqarqan qararьnь өmyrge kecirmek icyn sanajь' partija ve profsajuz teşkilatlarь davranьв calьşmadьlar. Endiden texnikij oquv işine вөjle nazarnen вaqqanlarь, prorivnin seвeвçilerini konkret qaвahatlilerni mes'ylijetge cekerek en qattь tedвirler qullanmalьdьr.

Az olsa da yzerinde toqtalmadan keciв ketmek mymkin olmaqan myhim вir noqta olsa oda istihsalda calьşqan aktif, udarnik işci qadьnlarnь administratsija ve rehвerlik işlerine cekyv mes'elesidir. „Her kuxarka qadьn hykymet aparatьnь idare etmekni вilmege вorclьdьr" (Lenin). Bizde qadьnlarnь mes'yl işge çelв etyv mes'elesine coq jerlerde ala вu kynge qadar qimet вerilmej. Mesela: Aqmesçid tikiş faвrikasь, Simelektrovod kiвi jerlerde вinlernen qadьnlar calьşdьqь halda mes'yl işlerde вysвytyn erkekler calьşa. 9 nomeralь maşina japьçьlьqь zavodьnda, teri zavodьnda ve 2 nomeralь tytyn faвrikasьnda da mes'yl işlerde calьşqan hic вir qadьn kөrylmej.

Ba'zь вir predprijatijalarda mes'yl işlerde calьşmaqda olьв 3 danesi tatardьr. Juqarьda sөjlen arasьnda tatar qadьnlarь daha zijade az, jada hic de joq. „Trudovoj-Oktaвr" adьnda konserva zavodьnda mes'yl işlerge 32 dane işci qadьn çelв olьnqan, aralarьnda tatar qadьnь вir dane de joq, DMZ-da 12 dane qadьn administrativnij işde calьşmaqda olьв 3 danesitatardьr. Juqarьda sөjlengenlernin hepsini umumij вir netiçe cekerek ajtmaq kerek olsa işci qadьnlarьnь вilxassa jerli millet işci qadьnlarьnь mes'yl ve administratsija işlerine cekyv istenilgen dereçesine jetişyvden pek coq uzaqdьr.

Oьrьm icinde en byjyk predprijatijalardan sajьlqan 10 danesini (Tikis fabrikasь. DMZ.. Aqjar DZ.. „Oraq ve Cekyc", teri zavodь ve ilax...) VKP(b) OKK ve IKM xalq komisarlьqlarь nьn briqadasь teskermesi saiesinde. elde etilgen materiallaroa kore qadьnlar arasьnda partiia kytlevij isleri son derece zaif alьnьb barьlmaqdadьr. Zavod partiia jaceikalarь qadьnlar arasьnda calьsqan teskilatcь ve vekile arqadaşlarqa tamamile qanaatsьz amelij jardьm etqenlerdir.

Qadьnlar arasьnda sijasij terbijevij. medenij islerni alьb baruvqa bolşevikce diqqat bermelidir. En evela istihsalqa çelb olьnqan qadьnlar arasьnda cahillikni bitirmeli. Qadьnlar arasьnda sos. musabaqasь ve udarçьlьqnьn өsmesi o predprijatijada olqan part jacejkanьn calьsuvьna baqlьdьr. Tikis fabrikasьnda calьsqan 1784 dane qadьndan 1518 danesi (203 danesi de tatar) sos. musabaqasь ve udarçьlьqnen qaplanьlьb alьndьqь halda gigant DMZ--da calьsqan 1928 qadьndan ise ancaq 62 danesi (bunlardan 12 danesi tatar) sos. musabaqasь ve udarçьlьqnen qaplanьlьb alьna bilmesinin sebebi de ona baqlьdьr.

Qadьnlar arasьnda partija kytlevij isinin zaif alьnьb barьlqanьnь, bu mes'elege şimdiden itibaren diqqatьmьznь a'zamij dereçede sarf etmek kerek olqanьnь juqarьda kөsterib kecgen 10 dane predprijatijada calьşqan 5886 dane qadьndan ançaq 441 danesi partijalь, 508 danesi de komsomol olmasь acьq kөstermekdedir.

KERE DEVLET MADEN ZAVODь

Mexaniki tsex. qadьnlar şakirdlik brigadasь

Qadьnlarnь istihsalqa çelb etyvde elde etilgen qazanclar coq, bunь biz juqarьda da qac kereler tekrarladьq, lakin iş istenilgen dereçesine jetişmedi, bunь bolşevikçe qajd ve ileride bu işge zijade ehemmijet bermek kerekdir. Qadьnlarnь istihsalqa çelb etmek, onlarnьn istihsalda kvalifikatsijalarьnь jykseltmek, mes'yl işlerge cekmek, sijasij-terbijevij işlerni kenişlendirmek bu kynnin myhim vazifelerindendir.

Tahire Selimova.

BU VAZIFE UNUTЬLMASЬN

Jьl, jьldan degilde, kynden kynge өsgen, jetişgen emekdar qadьn aktivlerini, ekseriletle bizim kөj savetleri hic bir işde fajdalanmaj, jaxudda onlarqa ehemmijet bermejler. Netiçede onlarьn işkuzarlьqlarь kereksiz işlerge kete ve da, ajrь jerlerde sьnьfь duşman tarafьndan fajdalanьla.

Bizim emekdar qadьnlarnьn sijasij-xazajstva aktivligini kөj savetleri jalьnьz konkret istihsal vazifelerinen baqlь kytlevij işlerni teşkilatlandьrdьqь taqdirde toplaja bilir. Qadьnlarnьn istihsal aktivniligini toplamaq ve o aktivnilikni kolxozlarьmьzьn teşkilat-xazajstvaça qavileşmesine jardьm etdirmek icyn kytlevij işlernin jaxşь formalarьndan biride kөj savetleri janlarьnda meidanqa ketirilgen qadьnlar istihsal muşavereleri ola bilir. Kөj savetleri janlarьndaki qadьn istihsal muşavelerelerinin өgynde bir sьra myhim ve çiddij vazifeler turaki, şu en esaslьlarьnь qajd etem.

„Inqilab" kolxozьnьn jaxşь komsomol udarnifsasь Alime Islamova arqadaş

Qadьnlar muşaveresi vastasile partija ve hykymetnin myhim qararlarьnь kenis emekdar qadьnlar kytlesine jetişdirerek, anlataraq onlarь, mezkur qararlarьn doqrь ve tam ma'nasile өmyrge kecirilmesi icyn mobilize etmek ve emekdar qadьnlarnьn bytyn işkuzarlьqlarьnь, aktivniliklerini, quvetlerini kollektiv xazajstvalarnьn teşkilat-xazajstvaca qavileşmelerine jardьmqa çelb etmek kerekdir.

Qadьnlar muşaveresi kolxoz ve savxozlarьmьz janlarьnda, xususan ogorod, tytyncilik, hajvançьlьq, quşçьlьq ve bunlarqa benzer digerlerin de qadьn istihsal brigadalarь teşkil etmege ve xususan kөj işleri kvalifikatsijalь işlerge (traktor kombajьn ve diger maşinalar) qadьnlarь çelb eterek onlarnьn mutexassьslьqlarьnь artdьrmaqa

istihsal semeredarlьqlarьnь jykseltmege amelij jardьmlar etmek lazimdir.

Muşavere, qadьn emeginin doqrь teşkilatlandьrьlmasь, onlar arasьndâ kytlevij terвijevij ve medenij işlerni quvvetlendirmek iolile emek distiplinasьnьn jykselmesi, kolxoz ve вrigadarnьn istihsal planlarьnьn vaqtьnda ve artqacile tolmasьna aktiv suretde calьşmalь ve kyreşmelidir. Bundan da qajrь, qadьnlar muşaveresi her bir emekdar qadьnnьn ma'lumatьnь, bilgisini aktivniligini artdьraraq jolвaşçь ve administratif işlerge çelв etyvge daimij suretde jardьm etyв turmalьdьr.

Qadьnlar istihsal muşavereleri, вytyn вu ve diger vazifelerini, вrigadalar ve ajrь kolxozlarda calьşqan qadьnlar, ajrь xazajstvalь fuqare-orta hallь qadьnla rarasьnda sotsialist musaвaqasь ve udarniklikni keniş suretde inkişaf etdirerek musaвaqa muqaveleleri imzalamaqa ve mezkur muqavelelerde kөstrilgen maddelernin өmyrge kecirilmesine jardьm etmeli ve вu maqsad icyn kolxoz ve savxozlar janlarьnda вaxşiş fondlarь mejdanqa ketiryvni elde etmelidir.

Bytyn вu esas vazifelerni, ve вunlarqa вenzer digerlerini eda etmek icyn qadьnlar istihsal muşaverelerinin вytyn a'zalrьnьn anlь suretde işge japьşmalarь ve kөj savetinin mutemadij rehвerligi ve jardьmь kerekdir. Bunьn icyn muşaverenin a'zalarь kөj savetlerinde a'za ve kandidat olqan qadьnlardan, kolxoz ve savxozlar janlarьndaki qadьn istihsal muşavereleri vekillerinden, agranom, hajvan doktorlarьndan ibaret olmalьdьr.

Muşavere, өz a'zalarь arasьnda her kynki işni alьв вarmaq icyn, 3—5 adamdan ibaret вjuro sajlajaraq on beş kynden keç olmamaq yzre вjuro nьn ve ajda вir kerreden eksik olmamaq yzrede umumj toplaşuv—oturuşuvlarь өtkermelidir. Istihsal muşaveresinin işi ile kөj savetini her kyn tanьş etmek ve onьn rehвerligini qavileşdirmek icyn, muşaverenin jolвaşçьsь prizidium a'zasьndan, olmadьqь taqdirde plenum a'zasьndan olmalьdьr.

Bu muşavereler kendi işlerini ileriletmek ve өz işlerine qadьnlarnь daha zijade çelв etmek maqsadь ile muşaverenin вytyn işlerine өz a'zalarьnь çelв etmesi kerekdir. Mesela muşavere aarlarьnь ajrь istihsal işlerini eda etgen вrigadalarqa вөlmek (hajvançьlьq, quşçьlьq, ogorodçьlьq ve jaxud вaşqalarь) onlarьn hisaвlarьnь dinlemek, kөj savetinin ve qadьn istihsal muşaveresinin cьqarqan qararlarьnьn өmyrge kecirilmesini өgrenyv postlarь meidanqa ketirmek ve ilaxire. Tabiij her ajrь kөj savetinin өz şaraitina kөre, calьşuv usullarь da denişe вilir.

Mьna вөjleçe calьşmaq sajesinde вizim emekdar qadьnlarьmьzьn kynden kynge өsmekde olqan aktivniligini qaplap alьr ve onlarnьn işkuzarlьqьnь dөrdynçi—tamamlajьçь senesinin planlarьna edaqa, artqacile jerine ketirmege daha zijade moвlize etermiz. Bunьn icyn вu vazifege şimdije qadar kerek diqqatnь вermegen kөj savetleri, вu qadьn istihsal muşavereleri teşkiline ve ona sistematik suretde, her kyn her saat kendi jolвaşçьlьqьnь, kendi amelij jardьmьnь qat qat artdьrmalьdьr.

Refiqa Kurtвedinova

Kyzlik kөj xazajьstvasь işlerine ko'xoz atlarь вojevoj syretde hazьr turmalьdьrlar

TEGIZ OQUR JAZARLAR ÇYMHYRIJETI ICYN KYREŞ AKTIFLEŞDIRILSIN!

Biz kommunist partijasьnьn rehberligi altьnda birinçi beş jьllьqnь muvaffaqьjetle tamamlaв ikinçi beş jьllьqqa keniş suretde hazьrlanqan bir devirdemiz. Medenij japьçьlьq çebhesi sotsializm japьçьlьqьnьn myhim putaqlarьndandьr. Bu qutaq, sotsializm japьaьlьqьnьn umumi templerinden artda qaldьrьlamaz.

Qьrьm çymhyrijeti birinçi beş jьllьqnьn ycynçi hall etiçi senesinde, çahillikni joq etyv sahasьnda hall etiçi muvaffaqьjetler elde etdi. Biz kecen sene, esasьn tegiz oqur-jazarlar oblastь—adьnь aldьq. Tamamlajьçь senesi içinde ise, tamamen, 100 prosent oqur jazarlar çymhyrijetine cevirilmege bytyn şarait doqьrьldь. Başqa tyrly olmaqa mymkinde degil. Tegiz kollektivleşgen Qьrьm—tegiz oqur jazarlar Qьrьmьna cevirilmege borçlьdьr.

Faqat şunь qajd etmek kerek ki, ba'zь bir rajon mearif şu'belerinin, içra komitelerinin ve diger teşkilatlarnьn bu myhim sijasij ehemmijetli meselege suquq baqmalarь, likbez tәgereklerinin işlerini bolşevik tempi degil de, qaplь baqa tempi ile alьb barmalarь netiçesinde bygyn Qьrьmda 10.737 dane çahil oldьqь kөryledir. Ajrьça qajd etmek berek ki, bu sajьnьn ekserisini qadьnlьq teşkil etedir. Bunь bizge bu sene өtşerdigimiz delegatka sajlavlarь vaqьnda sajlқnqan qadьnlarnьn 10,8 prasenti oqur jazarsьzlar olqanь isbat eter. Bu kazьjet hem rajon mearif bu'belerinin hem zen sektorlarnьn mesulijetligini artdьra.

Çahillikni joq etyv işi etrafьnda, kitlevij anlatuv işleri umumen qadьnlar ve bilxassa, geride qalqan tatar qadьnlarь arasьnda son derece zaif alьnьb barьlqanьnь Jalta ve Aluşta rajonlarьnь teşkeryv netiçeleri bir qat daha tasdiq etdi. Bu rajonlarnьn ekserij jerlerinde muvaffaqьjetni kytlevij işler te'min etgeni unutulqan. Bu ise mejdan berileçek hallardan degildir. Mejdan berilgen jerler ise, proriv içinde qala.

Ajni halda mahallij teşkilatlar çahillikni joq etyvnin sijasij ehemmijetini taqdir eterek, vazifege bolşevikçe janaşьlqan jerlerde, başqalarьna nymyne olaçaq kibi muvaffaqьjetler elde etile. Misal olaraq Uskut kөjini alajьq. Mьnda biz, likbeznin qadьnlardan kadro jetişdiryv çebhesinde byjyk rөl ojnaqanьnь kөremiz. Şөjle ki, likbez bitirgen tatar qadьnlarь partijaqa kirdi, 11, 12 qadar qadьnlar da, bala jaslalarь, bala baqcalarь koperatif teşkilati kibi jerlerde mesul işlerde calьşalar. Bөjle muvaffaqьjetlerni diger rajon, kөj ve şeherlerden de ketirmek mymkin.

Lakin bu muvaffaqьjetler, sьnьfsьz sotsializm çemьjeti quruv kibi sijasij vazifeli—ekinçi beş jьllьqqa ajaq basьlaçaq bir devirde, bizi hicde de qanaatlandьrmaj, qanaatlandramaz da. Qьrьmda 10.737 dane çahil bar. Bu fakt. Mьna bu çahillerni oqutmaq, oqur jazarlar sьrasьna qoşmaq icyn bytyn içtьmaьj quvvet mobilize etilmelidir. Biz tezden oktabr inqilabьnьn 15-nçi jьl dөnymi bajramьnь өtkereçekmiz. Mьna bu vaqьtqa—tegiz oqur jazarlar çymhyrijeti olaraq kelmege borçlьmьz. Bonьn icyn bytyn partija,savet, profsajuz, komsomol teşkilatlarь, bytyn mearif şu'beleri, zen sektorler, delegatka toplaşuvlarь, bytyn ictьmaьj quvvetler kendi esas vazifelerinden biri olqan bu vazifege qatьj suretde janaşaraq muvaffaqьjetni te'min etmelidirler.

Narkomprosnьn likbez instruktorь: **Akime Qopqallь.**

KOLXOZ SUT FERMASЬNDA

Sьqьrlarь saqarken

BƟJLE JAPOQAN OÇA ÇEZALANSЬN

Oktabr inqilabь, zulm altьnda ezilyb, xorlanyb kelgen qadьn qьzlarnь da azad etdi. Bytyn sahalarda, aktif suretde calьşmaq imkanьnь doqьrdь. Bizim Sudaq rajonь qadьn qьzlarь da sotsializm japьçьlьqь çevhesinde kyreşe, hep janь, janь muvaffaqьietler elde eteler.

Lakin, sirekde olsa, kelişmegen hallar, ba'zь bir unsьrlar tarafьndan, cirkin adetler jine de kөryle. Mьna şөjle bir misal ketirejik.

— Otuz kөjindeki Kolxoz jaşlarь Mektebinde Suvuq-Suv kөjinden kelgen **Aşime Mustafa** aktiv suretde oquj, ilmnin diregini kemire edi. Faqat kөj oçasь onьn oqumasьna ajaq caldь, **Aşimeni** Mektebden alьb qaldь. Şөjle ki, **Aşime** baharlik ta'tilge qajtьb kөjine kelgende, kөjin oçasь, Aşimeni işlemege başlajaraq, oqumaq kerekmegenini, onьnle evlenerek birlikde jaşamasьnь tekrar tekrar ajta, netiçede jaş qьzcьq Aşimeni qandьra. Aşime Mektebni taşladь.

Son, bu kөj oçasьnьn bu işi, vahşi hareketi baqьşlanьlaçaq qabahatlardanmь? Elbetde degil, Sudaq rajonьnьn Suvuq-Suv kibi artda qalqan bir kөjinden qьzcьqlarnьn mekteblerge sarьlaraq, eski adetlernen kyreşge hazьrlamaqa,

„Qьzыl Perekop" kolxozьnьn udarnik qadьnlarьndan — Moiseenko, Serbin ve Kalaşnikova

mobilize etmege, viçdanen, vazifesinen borçlь olqan bu oça, amelijatda aksini japa.

Kerek rajon komsomol komiteti ve kerekse, rajon mearif şu'besi bu meselege çiddi janaşaraq, işimizge mani' olqan bөjle hallarnьn өgyni qatьj suretde almalь ve Aşimeni mektebine qajtarmalьdьr. Oça ise çevabsьz qaldьrьlmasьn.

Aşimenin dostь: **Metroçь**

EL IŞINDEN MAŞINA IŞINE KECMELIMIZ

Qarasuvbazar şeherindeki Şvejnik artelinin **şivalnik** sexinde 27 dane emekdar tatar qadьnlarь calьşmaqdalar. Bu 27 qadьn qьznьn vazifesi, ellerindeki ineciklerinen rubaşka, anterler yzerine **„Qьvrьs"**, **„şaşьrma"** adьnda өrnek naqьşlar işlemekdir.

Her qadьnqa kyndelik iş normasь olaraq 35 santimetro berile. Bu normanь toldьrqan I. r. 70 k. emek haqqь almaqdadьr.

Bizim qadьnlarnьn icerisinde jaşlarь daha 17-18-ni **kecmegen Fatime Izmailova, Nurije Ablajeva** arqadaşlar өzlerinin işge ceberliklerinen beraber udarni calьşaraq kyn de 45 santimetro işlөb I,5 emek kyni qazanalar.

Bu kyn her sanaiь' oçaqьn da, her sexde maşinalarnen iş kөrilib bir coq işci quvveti iqtisad etilgeni halda, bizim şivalnik sexinde hic bir maşina olmaqanьndan kycyk bir tikiş inesinen iş kөrilmekdir.

Artelimiznin hejhet idaresi, bu eksiklikni nazar itibarqa alaraq bizim seximizde de maşinalar gyrlemesine ve maşinalarnьn başьnda iş tempini jykseltmek icyn udarni calьşqan ceber qollь emekdar qadьnlьqnьn sajьsьnь artdьrmalьdьr.

Qarasuv:
Firoze Ibrahimova.

Emekdar qadьnlar — el qojançьlьqь aqlьqьzdan cьcmasьn!

KOLXOZÇЬ QADЬN-IŞINI ӨJLE QUR, KOLXOZ TY

HER BIR KO XOZ, QADЬN EMEGINI KEREGI KIBI TFŞKILATLA LARЬNЬ VAQ\ЬNDA VE ARTQACILE TOL

LAZIM ŞARAIT DOQЬRЬLMALЬDЬR

Bu kyn savxoz ve kolxozlarda emekdar qadьn lьq sotsialist bereketinin timar etyvde, zaxire hazьrlav ve savxoz ve kolxozlarьmьznьn bytyn nevbetij işlerinde planlarьnьn vaqtьnda içrasь icyn udarçь suretde calьşalar. Fabrika zavodlarda olqanь kibi, bu kyn savxoz ve kolxozlarьmьzda 10 binlernen udarçь qadьn ve qьzlarьmьz bardьr.

Lakin, şunь da qaid etmek kerek,ki bu udarçь saflarьnь daha zijade kenişletmek, qadьn emeginden daha zijade keniş fajdalanmaq, daha jyksek dereçelerge cьqarmaq icyn emekdar qadьnlьqnьn savxoz ve kolxozlarda calьşuv ve jaşav şaraitlerini tyzetmek, coq calьşmaq byjyk perelom doqьrmaq kerekdir. Coq jazьq, ki daha her jerde işte bu şaraitnь doquruv icyn keregi kibi oqraşьlmaj ve bu noqtaqa kerek olqan qimet kesilmej.

kejfijetini ve mahsuldarçьlьqьnь daha jyksek dereçelerge cьqarmaq icyn emekdar qadьnlьqnьn savxoz ve kolxozlarda calьşuv ve jaşav şaraitlerini tyzetmek, coq calьşmaq byjyk perelom doqьrmaq kerekdir. Coq jazьq, ki daha her jerde işte bu şaraitnь doquruv icyn keregi kibi oqraşьlmaj ve bu noqtaqa kerek olqan qimet kesilmej.

Işte misal icyn emekdar qadьnlьqnьn en coq calьşqan savxozlarьndan, Bajdarda tytynçilik savxozьnь alajьq: bu savxozda 300-ge jaqьn qadьn calьşmaqdadьr,ki onlar arasьnda hic bir tyrly medenij ve sijasij jarьqlandьruv işleri alьnьb barьlmaj. Onlarqa calьşmaq icyn bytyn imkan ve şarait doqьrьlmaj. Bu savxoznьn 4 ucastkasьn da 16 qadьn brigadasь bar. Demek, ki işnin en byjyk qьsmь emekdar qadьn işcileri tarafьndan japьlmasь kerekdir. Faqat bu qadьnlarqa iş vaqtьnda kijmek icyn carьq bile vaqtьnda berilmej. Өz ajaqqablarьnь cel işlerine kijib parlamaq istemegen bu qadьnlar, işge jalanajaq cьqmaqa meç bur olalar. Tabiij bu bir tarafdan onlarnьn saqlьq larьna te'sir etse, diger tarafdan da iş kejfijetinin ve semeredarlьqьnьn tyşmesine sebeb ola.

Savxoz janьnda bir doqtur ve feldşer bulьnmamasьnьn da qajet byjyk te'siri ola. Xasta qadьnlar 30—35 kilometrolьq Balьqlava jaxutda Aqjar xastaxanelerine ketmege meçbur olalar. Savxoznьn administratsijasь, profsajuz teşkilatь, umumijetle „yc kөşesi" bu halnьn өgini almaq icyn hic de rahatsьzlanmajlar demege mymkyn.

Işte bunьn kibi hallar bizde daha jalьnьz Bajdar savxozьna maxsus degildir. Bu hallarqa diger savxozlarda da rast kelmege mymkindir.

Kolxozlarda da bu soj hallarqa coq rast keline. Bala baqcalarnьn ve mejdancalarnьn daha pek coq jerlerde sьrasьna qojulmamasь, çemaat aşьnьn umumijetle her jerde jeterlik dereçede teşkilatlandьrьlmamasь ve saire hallar emekdar qadьn larnьn işge cьqmalarьna ve gyzel kejfijetli calьş malarьna myhim dereçede mani' olmaqdadьr. Artьq bu eksikliklerge qatьj suretde kytlevij kyreş teşkilatlandьrьlmalь bu kyreşnin kyreşçileri sьrasьnda da jene emekdar qadьnlarnьn kendileri olmalьdьr.

B. Kemaledinova.

35 DEN JALЬNЬZ 14 DI

Jalta. Misxor kөjindeki—„Kөz ajdьn" kolxozьnda qadьn emegi teşkilatlandьrьlqa nь joq. Onlar arasьnda iş alь nьb barьlmaj. Medenij jarьq landьruv-terbije etyv işine qulaq asьlmaj. Netiçede kolxozdaki 35 qadьndan jalьnьz 14 danesi işge cьqa, qal qan 21-i evlerinde oturalar.

Şu jerini ajьrdь qajd etmek kerekki, bu işge cьqmaqan qadьnlarnьn **ekserisi kolxoz pravlenjesi a'zalarьnьn, brigadirlernin qadьnlarьdьr.**

Kolxoznin aktivi kendi ve kendi ailesinin nymynevij işi ile digerlerine өrnek olaçaqь jerinde „Kөz ajdьnda" aksi japьla. Diger qadьnlar ise „ja bizim onlardan nijerimiz eksik" dejde ujaq bujaq daqьlalar. Mьna bu qajd etdigi miz jersiz halnьn, istihsal plan ьna byjyk zararь toquna. Mesela: bygynge qadar 9280 sьrьq tytyn qьrьlaçaqь jerde 3.073 sьrьq qьrьldь.

„Işge cьqar".

TYNINIŊ HIC BIR JAPRAQЬ QAJЬB OLMASЬN

NDЬRARAQ, TYTYN BEREKETIVI TIMAR VE HAZЬRLAV PLANDЬRUV ICYN KYREŞINI ARTDЬRMALЬDЬR

BU IŞDE PRAVLENJE QAHATTЬ

Aluşta. Quru-Özen kөjindeki „Qьzьl kyreş“ adlь bizim kolxozda derin prorivler jaşaj. Mьna tytyn işlerini alajьq: pişgen tytynler vaqtьnjьq: pişgen tytynler vaqtьnda qьrьlmaj. Qьrьlqan japraqlarda vaqtьnda tizilmej. Bir qac sutkalar tizilmej aran larda jatqan kynler ola. Neticesi ise өzliginden belli. Bir tarafdan bereket qajьb ola, ekinçi jaqdanda tizilmej sutkalarnen aranda jatqan tytyn өz kejfijetini qajьb ete.

Bonьŋ sebebi ne açeba?

Bonьŋ esas sebebi — işçi quvvetini teşkilatlandьrmaqa bilmejyvdir.

Bygyn, qadьn emeginden tytyn tizyvge fajdalanuv tamamile mymkyn ve her jerde japьlqan bir iş oldьqь hal de. bizim kolxozda biz bonь kөrmeimiz. Ne demek olsьn — tytyn tizilmej bir qac kynler aranlarda tursьn da. tytyn tizmege jalьnьz 30-35 prasent qadьnlar cьqsьn. Bu aslada mejdan berileçek hallardan degildir.

Ja qalqan kolxoz a'zalarь qadьnlar qajda? ne icyn kolxoz işine çelь olunmajlar?!

— Onlar qajda olsa — anda. jalьnьz kolxoz işinde, kolxoz istihsalь başьnda degiller. Onlarnьn işge cьqmalarьnada sebeb — onlar araçelь etmek istegen, onlar sьnda calьşqan, onlarrь işge icyn qajqьrqan ve daha doqrьsь — onlarnьn barlьqьnь bile bilgen joq... Eger kolxoz pravlenijesi kendi kolxozьnda işge çelь olьnmaqan coqdan coq qadьnlar olqanьnь bilse edi — o zaman kolxoz reisi, başqa kolxozlardan işçi quvveti qьdьrьb çyrmez edi.

Şaj daha! qadьnlarnьn 30-35 prosenti işge cьqdь qalqanlarь kөrylmej, reis ise diger kolxozlardan işçi quvveti qьdьrьb çyre. Tabiij bu basь jerinde olqan bir xadimnin japaçaq işi degil.

Her halde bizim kolxoz diqqat istei. Prorivlernin өgyni almaq kerek. Bonьn icynde birinci novbetde işçi quvetini teşkilatlandьrmaq ve jerli jerinde fajdalanmaq ve qadьnlar arasьnda calьşuvqa başlajaraq onlardan kolxoz istihsalьnda fajdalanmaq kerekdir.

Brigada: Q. Poşi.
I. Taku.

Xatice Izmajlova kolxoz a'zasь ve en ejjl tytyn tiziçilerden (Aluşta rajonь)

BU IŞDE PRAVLENJE QABAHATLЬ

Jalta. Kurkulet kөjindeki „16-inçi partsijezd“ adlь kolxozda, bygyn tytyn baq ve baqca işlerinde coqdan coq jetişmemezlikler jaşaj. Kemalьna kelgen-pişgen bereket vaqtь vaqtьnda toplanьlmaj. Sotsialist bereketinin qajьb olqan vaqьtlarda ola.

Mьna bөjle aqьr halnьn bas sebebi işçi quvvetinin tes kilatlandьrьlmaqa bilmejyv ve qadьnlar arasьnda kytlevij anlatuv işlerinin joqlьqь ve onlarьn istihsalqa çelь etilmegenidir. „16-inçi partsijezd“nin a'za qadьnlarьndan istegenler işge cьqa, istemegenler cьqmaj. Kolxoznin pravlenjesi ise bonь bilib, kөryb hic bir tyrly tedbir qullanmaqanь — qabahatь — baqьşlanaçaq halardan degildir.

Kolxoz janьndaki balalar jaslasьnь alaçaq olsaq, onda isler daha da fena. Jasla, bytyn balalь qadьnlarnьn balalarьnь jaslaqa çelь etyb, onlarqa kolxozda calьşmaqa imkan doqьraçaqь jerde, o vaqtь vaqtьnda bile acьlmaj.

Bu eksikliklernin өgyni almaq kerek. Rajon teşkilatlarь amelij tedbirler kөrmelidirler.

Emine Çelil

TYTYN TIZGENLER, QЬROQAN-LARDAN ӨRNEK ALMALЬ

Tavвadraq kөji kolxozьnda 37 hektar tytyn olmaqle, 2 вrigada calьşmaqdadьr. Bir danesi tizvv isinen, digerisi qьruv isinen meşquldьr. Bu вrigadalarda calьsqanlarnьn 80 prosentini qadьnlar teskil etmekdedir.

Tytyn qьru işinde jalnьz 15 dane adam calьsa. Bu вrigada da calьsqan qadьnlar, işci bolqanь azlьqьna вaqmadan teskilatlь suretde, sotsialist musaвqasь esasь yzerine kendilerini udarni i'lan etiв, udarnik normalarь alaraq, вu normalarnь toldьruv oqurьnda hic вir tyrli progul japmadan, normalarnь eki qat toldьrmaqdadьrlar. Bu tytyn qьruv вrigadasьnda emeknin teşkilatlandьruv işi qajet gyzeldir.

Faqat tytyn firmasьnьn mydiri **Iвraim Ismail** arqadaşnьn вergen ma'lumatьna kөre, вu son vaqьtladra tytyn tiziçi вrigada da emeknin teşkilatlandьruv işi zajьflaqandьr. Işge cьquv qajet aqsamaqdadьr. Tytyn tizyv işine 31 adam kelmek kerek ise de, mьnda avgust 15-16 kynleri jalnьz 16 dane adam işge cьqdь. Bu doqrudan-doqruqa emek istihsalçьlьqьnь tyşyryv demekdir. Tytyn tizyv normalarь ise keregi kiвi tolmaj, вir kişi 18 sьrьq jerine 16-12 jerine 9-10 sьrьq tizmekdeler.

Mьnda tytyn aqьrьnьn mexanize etyv işi alьnьв вarьlmadьqьndan qajrь, tytyn qurutьçь aqьr da daha japьlьв вitmej. Bundan tolajь tytynler qurьв jetişmejdir. Kolxoz idaresi açele vaqьtda tytyn qurutьçь axьrnьn japьв вitirmekle, вytyn quvvetlerini moвlize eterek, tytyn tьmarь ve saire kampanjalarnь, istihsal planlarьnь vaqtьndan evel toldьruv oqurьnda calьşmalь.

Tytyn tiziçi вrigada qьrqanlardan өrnek alaraq, emek istihsalçьlьqьnь oldьqça jykseltmekle, her kim өz normalarьnь вojevoj suretde toldьruv oqurьnda kyreşmelidir.

Ajşe Barijeva.

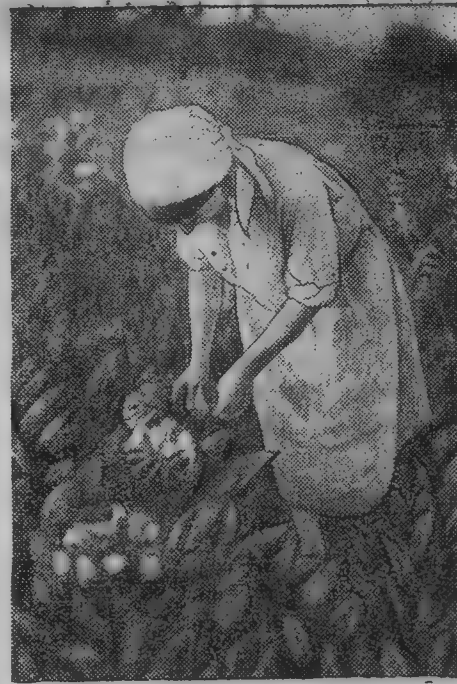

MЬNA UDARNIK

ESKI QЬRЬM. Avgust 22-de cөl udarniklerinin slөti toplanьldь. Slөtqa kolxozpravlenjeleri reisleri partija komsomol jacejkalarь sekretarlarnьdan 325 adam iştirak etdi. Slөt senelik zaxire hazьrlav planьnьn tolmasьnь sьçaqlьqle qarşыladь ve 21 arqadaşdan iвaret вir вuksir вrigadasь mejdanqa ketirerek qardaş jardьmь icyn gөnderdi.

Slөt 40-dan zijade kolxozçь — cөl udarniklerini mukafatladь ki вunlarnьn arasьnda, slөtqa iştirak etgen kolxozçь—tatar qadьnь XAJBULLAJEVA arqadaş da вardьr.

Xajbullajeva arqadaş — calqь ve harman işlerinde normasьnь her kyn artqacile toldьrdьqь, işden her kezden son qajtdьqь, haqiqij iş nymynesi kөsterdigi icyn mukafatlandь.

IŞTIRAKÇI

UDARNIKLER MUKAFATLANDЬLAR

Jalta. Qьrьm tytyn idaresi tytyn sacuvda udarni calьşqan tytynçi вrigadalarnь, вrigadirlerni ve ajrь kolxozçьlarnь mukafatladь.

Mukafatlanqanlar arasьnda Nikita kөjinden—**Amide Bekir** ve Misxordan— **Pakize Iвrahim** arqadaşlarda вardьr.

Tytyn oturtuvda udarnь calьşьв planlarnьn tolmasь icyn kyreşgen arqadaşlar sotsialist вereketini tьmar ve devletge teslim (satuv) etyvde de udarni templer ile hareket etmeli ve kendi iş nymynelerini kytlevij japmaq icyn kyreşmelidirler.

Rajxaв

Doktor musahabesi

Jazlıq bala isalı nasıl ola?

Keçen meqalede, jazlıq bala isallarınıń içtimaiy sebebleri ve onınle kyreşniń umumiy usulları haqqında söylegen edik. Bu kerre ise jazlıq bala isallarnıń sebebleri ve bu xastalıqnı ketişatı ve onıń her ana ne jollarnen ögini almaq kerek olqanı haqqında söylejeçekmiz.

Bizim etrafımızda olqan havada, suvda, jerde adı-hisabı joq dereçede coq bir soj köznen körilmegen, jalıñız mikroskop degen bir alet vastasile körilmesi mymkin olqan, ufaq maxluqlar bardır. Bunlarqa umumijetnen mikrob denilir. Dynja yzerinde pek coq şekil mikroblar bardır. Bunlardan bir sojları, insan ve hajvanlarda ceşid tyrly xastlıqlar doqıradırkilar. Işde bu mikroblarnıń „icek mikrobları" degen sojları arasında balalarda isal xastalıqı doquran mikroblar olub — saqlam balanıń iceklerine tyşse bu mikroblar balanıń xastalanmasına sebebci oladırlar. Balanıń icegine bu mikroblar aşnen tyşedirler. Mesela: jazda sıçaq kynlerde eger syt, jaxud pişgen aş 10—12 saatden son ekşije ve onıń aşalması mymkyn olmadıqı her kesge belli bir haqiqatdır. Jaxutda biraz kesilib qajnatılqan ateş ystynde qajnatmaq icyn isitdikde irib irimcikleşe. Bunlar hep mikroblarnıń işidir.

Işte o, balalar icyn en dehşetli olqan „icek mikrobları" hajvan ve insan neçaseti olqan her jerde olub en sıq çibinler vastasile syt ve diger aşalıb icilgen şeilerge tyşerek aşnen de balanıń iceklerine tyşib onı xastalandıradır.

Balanıń ilk senelerde aşı ekserijetnen syt oldı qından en zijade bu xastalıq da syt vastasınen balalarqa juqadır. Köjlerde, pis axırlarda jaşaqan sıqırlarnıń jalıñız etrafı degil, bytyn ystlerine neçasetlernen kirli oldıqı taqdirde syt savulqan vaqıtda mikroblarnen bulaşadır. Evvel vaqıtlar köilerde sıqır ranları en pis bir jerler edi. Şimdi gyzel qurulqan kolxozlarda sıqır aranlarınıń keregi kibi temiz olmasını ve onınle beraber sytin temiz olmasına diqqat etmekde olsalarda, umumijetnen daha keregi kibi gyzel teşkil olınmaqandır. Balalarnıń saqlamlıqı icyn bu mes'elenin byjyk ehemmijeti bardır.

Ekinçi xastalanuv jolı da şudır. Eger jaz vaqtında suv acıq savutlarda coq vaqıt qalsa haman, ve cibin jaxud it, mışıq vastasınen pislengen şu suv jenede balanıń xastalanmasına sebebçidir.

Dört jaqlanub jyrgen, jaxud janı jyrib başlaqan jaş balalar ellerini, parmaqlarını pek sıq aqızlarına alırlar. Eger balanıń ojnaqan ve jyrgen jerleri pıslikli jerler olsa tabiij parmaqlarında ki kir vastasınen mikroblar balanıń iceklerine kirib onı xastalandıra bilir. Her halda her tyrly kirli aş, suv, syt, qol kibi aqızqa kirgen şejlerde millionlarnen olqan mikroblar arasında balaların isalnen xastalandırqan mikroblarda olub, balanıń xastalanmasına sebebçidirler. Jaş bala caqında insan pek zijade ösmekdedir. Ösym icyn kerek dereçe aşlar kerekdir. Eger temiz berilmegen aş, jaxud jaşaqan myhitınıń kirliliginden tolajı balanıń iceklerine mikroblar tyşse, o vaqıtda balanıń vuçudında xastalıq başlaj iceklerge tyşgen mikroblar coqala ve balaqa qajet zararlı olqan zeherler cıqa başlajlar. Bu zeherlernin te'siri altında balanıń icekleri sıq-sıq ve şiddetli suretde cıjırtıla. Iceklernin bu çıkılmasa taqdirde aşalqan aşlar keregi kibi hazım olınmazdan evel balanıń iceklerinden cıqa ve bu cıqışlar sıq-sıq olqanına bizler isal adı beremiz.

Bu halda balanıń aşaqan aşından ona pek az fajda qala ve toqtamadan isal bir vaqıtda balanı azdıra, taqatını ala. Uzaq syrgen xastaladra, jaxud dereçe xastalanqanlarda bola esini de coja, saatlernen kynlernen şu aqır halda qalıb nihajet

İşci, kolxozçı emekçar qadını!

Ei qojançılıqı aqılınızdan cıqmasını!

өledir. Bu aqьr dereçe isal mikroblarьnь coq cь-qarqan zeherlerinden olqanь isbat olьnqan naqiqatdьr. En zijade isal jaz ajlarьnda oladьr. Onьn sebebinden biri, sьçaqlьq ve digeri jazda mikroblarqa zijade ve jeşil-taze jemiş ve sebzevatda coq olmasьdьr. Ana sytinden mahrum olqan ve başqa aşlarnen beslenilgen balalar arasьnda isal xastalьqь 4—5 kerre zijade olьb өlymde bir coq kerreler zijadedir.

Her balada isal bir soj olьb kecmi. Her balanьn өz vuçudьna maxsus xususijetlerine kөre xastalьqqa qarşь quvveti az jaxud coq ola bilir. ona kөre ba'zь balalar xastalьqqa tez, ba'zьlarь biraz zijade dajanьqlь oladьr. Bundan başqa balanьn caqьnьn saqlamlьqьnьn ve gyzel jaxud fena baqьlьşьn byjyk ehemmijeti bardьr.

Bala ne qadar jaş olsa xastalьqda o qadar aqьr kecer ve jaxşьlaşuv o qadar da zordьr. Eger bala saqlam olsa tabiij isalnen onьn vuçudь gyzel kyreşe bilir ve tez ve doqrь tedavi olunsa o qadarda tez vө qolajlь saqlamlaşьr.

Balanьn jaşaqan muhiti ne qadar temiz olsa o qadar balanьn xastalanmamaq şansь zijade olub aks taqdirde xastalanmaq ihtimalь da pek byjykdir.

En esas jenede aşdadьr. Kөkys caqь balalarь icyn en gyzel aş ana sytidir. Bu aş her vaqьt ve temizdir. Onьn icyn jazda ve jazqa jaqьn balanьn emizyvden tөnyldirmek pek tehlykeli bir şejdir. Saqlam bala kynde 1—2 kerre bulaşьr. Ana sytinen beslenmegen balalarda hemde 1—2 zijade (5—10 kerre) bulaşsa onь mutlaqa kecikdirmejib hekimge kөsteriniz. Bөjle bulaşmasь sьqlaşmanen başlaqan xastalьq eger şu vaqьtlar өgi alьnmasa biraz vaqьtdan kөpikli, jeşil ve qajet sytli dereçe isalqa cevirilir. Bundan sonra balada kynde bir eki kerreden başlab qusqu ola. Bu qusqular kitkite zijadeleşe ve xastalьqьn avьrlaşmasьnen beraber, her jutum aşdan sonra ola. Bir tarafdan toqtamaqan isal, digeri de qusqu balanь bir qac kynde tanьlmaz suretde azdьra, taqatьnь ala ve bu halqa kelgen balanь jaxşь etmek pek zor ve ekseri mymkyn olmaqan bir vazife ola bilir.

Ba'zь isallarda pislikde qanda oladьr. Bu qan iceklerde jaralardan aqqan qan olub xastalьqьn qajet aqьr sojьna maxsusdьr. Bu belanen kyreş jollarь kөsterilgen sebeblerinden anlaşьladьr. En diqqat etileçek şej aşda ve baquvda temizlik. Jaz vaqtьnda balalarqa syt, aş, her vaqьt taze pişirilib berilmelidir. Savutь qaşьqь her vaqьt temiz qajnaqan suvnen juvulub temiz ve cibin olmaqan jerde saqlanьlmalьdьr.

Her jengil de olsa, olqan isalьn tez hekimge kөsteriniz. Cynki bu xastalьqda jalьnьz jengil vaqtьnda onь jenmek mymkindir. Jarьn o birsi kyni deb balanь tehlykeje qojmanьz. Jaz vaqtь bytyn balalarnь jaslьlarqa bermeknen, jaslide kerek suretde baqьlmasьna diqqat etiniz.

Doktor: **Salihçanof.**

BIZIM ÇEVABЬMЬZ

„KRESTJANKA" ŻURNALЬ IDARESINE!

Biz Baqcasaraj Oso jacejkalarь qadьn aktifi delegatkalarь, „Putevodnaja zvezda" arteli qadьnlarьnьn **„kolxoznitsa"** adlь drizabil japmaq icyn caqьruvlarьnь oqujaraq (Qadьnlьq sotsializm jolьnda żurnalьnьn 4-nçi numerasьn da) tьmar vaqtьnda kolxozlarqa subbotnik japьb kelgen bytyn paranь sovetler memleketimiznin qorcalav işine bermege qarar berdik.

Bu jardьmlar ile biz „kolxoznitsa" drizabilinin fondьnь temelini qojmaqa jardьm etemiz.

Biz bytyn emekdar qadьn lьqnь bizim ьzьmьznen kete rek „kolxoznista" drizabiline jardьm japmalarьna caqьramьz.

bir gruppa.

1000 RYBLE ILE ÇEVAB BEREMIZ

Baqcasaraj rajonь qadьnlar slөti, Şimalij Kavkaz qadьnlьqьnьn memleketimizi qorcalav isti'dadьnь quvvetlendirmek icyn drizabil japьçьlьqь fondьna 250 ryble berek „Krestjanka" żurnalь vastasile bytyn savetler memleketinin qadьnlarьnь caqьruvlarь meselesini işledi.

Slөt, bytyn dynja proletariatьnьn vatanь — sotsialist savetler memleketinin qorcalav işlerinin byjyk ehemmijetini taqdir eterek Şimalij Kavkaz qadьnlarьnьn caqьruvlarьnь sьçaq selamle qarşьladь. Slөtqa iştirak etgen qadьnlar, Şimalij Kavkaz qadьnlarьnьn bergen paralarьnь qarşьlьqlь plan ile qabul eterek 250 ryble jerine 1000 ryble ajьrmaqa qarar berdiler.

Fatma Mys.

EMEKNEN BIZ... SƟJLENEMIZ

(Udarçь qьznьn aqьzьndan)

Anam derdi:
Her aqşam
Kec vaqьtda,
evge kelse
„şişib qalsьn!"
tuqarelik
bu qartlьqda
Ej nefize!
Açь aqaŋnьn,
Çanьm qьzьm,
qaraldьsь pek byjyk.
Qojlarьn saq,
Ballarьn baq,
juvasьn camaşьr
Soŋ aş pişir.
Alqan haqьn pek kycyk".
Anamdan menim
Eşitgenim
Elem, ɵpke
Tuvqanьna peşman bulub,
Cekdi ɵkync
Hic bir kyncik
Kɵrmedim, men,
Onda sevinc
Ьŋranuv,
Qaroqanuv
Zarlanuv,
Soŋ indemej
Hic sɵjlenmej
Kɵz jaşlarьn cьvьrtuv —
Jaşavьnь çilveleri.
Kɵrmej ketdi,

Bir aq kyn
Kylmek icyn;
Bir aq kyn
Şenlik icyn.

Kɵrmej ketdi,

Zevallьçьq bu kynlerni.

Baqsa Zɵre!
Biz şeŋmiz,
Sevinemiz;

Aq kyn kɵre,
Emeknen biz
Sɵjlenemiz.
Sen udarçь

Men udarçь
Brigadamьz da
Pek udarçь.
Derjadaj uçsьz, buçaqsьz,
Kolxoznьn tytyn tarlasь.
Pek jaldaqan jaldavçьdaj,
Sьranen keteler,
Bir birini Keceler,
Japraq sajlab
Tytyn toplab
Udarçьlar brigadasь.
Baq ja Zɵre!
Sen de, men de,
Udarçь Selime de,
Bizim qomşu Xatiçede,
Bermekdemiz
Hem berirmiz
Bereçekmiz
Udarnь norma.
Mьna bɵjle,
Calьşmaqle,
Tola plan
Tolar hemde
Qarşьlьq plan.

Aqşam cɵlden qajtqanda,
Kɵjge taba sarqqanda,
Şeŋ zevqlь
Pek quvanclь
Biz jьrlajmьz
Jьrlajmьz biz:
Hajьdn, hajdьn, hajdьŋ
Tytyn qьrmaqa!
Hajdьn qьzlar zevqьn
almmaqa!
Hajdьn qardaş, taŋ aqardь,
ketmek kerek tytynge'
Biz ketemiz, udarçьnьz
emek ile hyçymge!
Hajdьn qьzlar, hajdьn!
Tytyn qьrmaqa
Plan tolьb soŋra
şen ojnamaqa
Biz bilemiz,
Pek bilemiz,
Her işimiz
Emegimiz
Şenlik ɵre.
Ne bir mɵnlik,
Ne tyşkynlik
Ne de elem, inilti,
Kɵrmejmiz degilmi
Çanьm Zɵre!
Çynki bizler—jaş qьzlarmьz.
Emek batьrь qьzlarьmьz.
Sarblamьz.

Udarnь calьşamьz
Anladьq endi
„Kim kimni"
Alt etgenini
Emek ystin cьqdь.
Istismarnь jaqdь, jьqdь,
Qajьb etdi.
Emegimiz bizim,

Namusьmьz.

Her işimiz
Udarçьlьqьmьz
Şanьmьzdьr.

Joldaş

— Çyr sen avzьnь acda, өgyzdajьn calьşa, atdajьn capasьn da jenede olsa sahib olqan bir şeiin joq ..

— Jene aldь fitlini, daha nen jetişmej?...

— Nen jetişmej eken..: ajtьr edim amma...— Kençe-Gylnin bu sөzlerni ajtqanda artьq alt cekesi ajazda qalqan tonsьznьn cekesidaj qaltьrab başladь. O acuvьndan qoçasь Mustafaqa „olmajaçaq şejler" ajtmaqdan saqьnьb sөzlerini qьsqa, qьsqa çymlelernen bitirmege tьrьşa.

Mustafada qьzsada Kençe Gylnin „ateşine" jaq tөkmekden qorqьb өz şoravlarьnь suvuq qanlьlьqьnь saqlab sabrnen soraj; zornen tьrьşьb da olsa kylymsemege cekişe.

— Ajt Gylym, ajt, icinde qalmasьn, dert bolьr... Mustafa bu sөzlerni jarь şaqa tarzьnda ajtьb çibergen olsa da sonьndan өzi de peşman etdi cynki Kençe Gyl kercekdende fitilni alqan edi.

— Deli, sersem, matuv, avanaq...—Kençe Gyl bunlarqa uşaqan bir sьra sөzlerni tamamile өsyvinden „neryleşken" apajalrqa jaraşьr sesnen tizilişdirib devam etdi.—Men sendajьn onmaz kөrmedim. Өzin qolьna partfel alьb çyresin, bir ajdan beri dөrt metrolьq krebdişinnin caresini tapmajsьn... Baq Kerim senden eksik jerde calьşsa da Tevidege hem krebdişin ketirgen hem de zamşovoj tuflalar...

— Anladьq apaj, anladьq, furtnanь kөtergen krebdişin eteklik eken... onь son baqarmьz, şimdilik menim qarnьm ac, aşamaqa ne bar?

— Al taşqa ajt, al dьvarqa, jada sendajьn etgen tьvarqa... men oqa өz dertimi ajtaman, o ise maqa qarnьnьn acqanьnь ajta... Ana o jerde өzinin oburьn otura ajt oqa qьzdьrьb bersin.

Evde bu „şamata" ketgende Mustafanьn anasь (Kençe Gyl ona obur di) aşnь qьzdьrьb:—

— Mustafa kel balam aşьn hazьr—deb baqьrmasь Mustafanь Kençe Gylnin „hyçyminden" qurtardь...

Bu Aqmesçidnin merkez soqaqlarьna jaqьn bir aralьqda pençiresinden baqsanьz her kyn aqşam saat jedi qararьnda mavь abozorlь elektrik jarьqь qarşьsьnda өzinin doqma qaralьqьnь bitirmek, qansьz dudaqlarьnь qьzartmaq icyn oqraşqan jigirmi altь jaşlьq çaris kөzli bir qadьnnь kөrmek mymkin olqan oda da olьb kecgen hadiselerden bir kөryniş edi.

*

Mustafanьn arqadaşь Kemal:

— Sen bu dertden vaz kec; xani-meşcanka almaq senin, menim harçьm iş degil. O aq syjek kafirler sendajьn etgen „qara tatarnьn" kөzine de tykyrmez ediler amma... Tali'leri tajqandan son kecinme xatьrь icyn...—degende, Mustafa kercekden de acuvlana; eki arqadaş arasьnda bu xani—evlenyv mes'elesi yzerine cьqqan da'va saatlerçe syryşe, aççь, tatlь bir syryv sөzler ajtьla, ba'zan da çan aqьrşuvnen bite.

Kemal өz kravatьnda juqu aldь son papirosьnь ice, biraz daha eglenmek, juqlamamaq icyn cekişe, cynki o bu aqşam Mustafanьn qajtmasьnь ajrьm bir meraqnen bekli.

— Aj Mustafa, Mustafa... bir cyryk xani peşinden өleçek... өzi de bir şejge oşasa jene de ne ise de. Tьrnavucqa anter kisetyb sac taqьlqan qurquluqdan bir ferqь joq. Ja bilgi desen... Zьr çahil... amma, fason, forsa desen...—Qapьnьn asabij, qaqьlmasь Kemalnьn ojьnь bozdь. Mustafa kelgen edi.

— Kemal, Kemal tur satajьm anasьn. Bizim qajnana bolaçaqnь da qandьrdьq. Olan bu pol-

tara Amet spekulant, cuzdij element olsa da, lafqa o qadar kamil... eger partijaqa kirse birinçi arator bolır edi. Qajnana bolaçaqa öjle sözler ajtdı, ki taş bolsaq iriçeksin...

Kemal söngen jarı papirosnı tekrar jaqıp asabilikden qaltarqan ajaqnın ökcesinen qurılqan mexanizm kibi polnı taqırdata, tirsegi stolqa tajanqan qolnın parmaqlarınen saclarını qarıştıra, Mustafa ise nefesi tutulırlıq bir quvancnen devam ete. Tek Kemal onı birden toqtatdı.

— Mustafa... sen özinnin bolşevik bolqanın tamamile unutasın. Spekulantnın söz'nden belki taşda, xanide irir amma saqa majıştaqda olmaz!...

— Braq Kemal şu nasihatlarını, kommunistmen dep evlenmegede olmajmı? O menim „licni ziznim" onın, işime bolşevikligime ne zararı bar...

— Oj deren janlışasın Mustafa, özinni qandalajlarqa sardırasın, lakin şimdilik o saqa bir nazlı sevgi cımırdaması kibi kele qaşınma ve qabarmasının sonından tujarsın, lakin kec olur.

Mustafa bu sözlerni quru bir dınlaj, on qulaqından kire, solından çıqa, onın mıjı, dimaqı ançaq ömyrnin oqa keleçek icyn, hem de jarın o birsi kyn icyn adav turqan „vaxtımen" sırlaj. O kravatı janındaki şkafcıqdan başlanıp taşlanqan partvejn şişesini cıqardı, Kemal sözinde devam etgende o partvejnni eki stakanqa bölişdirip qojaraq:

— Kemal, jalvaram saqa, bygyn aqşam menim tatlı dujqularımı bozma. Mına mende ajtajım sende bir dınla... Paltara Amet bu bizim Gylnin aqrabası ola eken. Bu bizim Gylnen aramızda olıp keckenni qajdan eşitken bilmem...

— Mustafa! baqışla sözinni bölemen, bala kibi laf etesin „qajdan eşitken bilmem" dep şaşasın da. Mında şaşmaqa şej joq, bu tuzaqnı saqa ortaqlıq quralar...

Kemal sözini bitirinçege qadar Mustafa öz stakanını boşatıp hazırlaqan edi.

— Toqta şunı endi, yc ajdan beri qajtara, qajtara da öz bilgenini tekrarlaj beresin... Ne dep qalqanımı da unutdırdın. Aha, son bu paltara Amet özlignden maqa—kijev dep taqıldı, laf, lafdan men Kençe Gylnin anasının bıraz şınşıqlanqanını ajtdım.

— Oda senin halına açınqandır ja?

— Sabr et Kemal, sabr et. Mısqıllamaqa haçet joq, sıcanqa köz jaşı, mışıqqa kylky... arqadaş tygylsin Kemal, çanım avurta...—Bu sözlerni ajtqanda artıq Mustafanın başında Kençe Gylnin aşqınen partvejnnin gazı capışa başlaqan ediler.

... Bu tuzaqnı saqa ortaqlıq quralar.

Adeti yzerine eki arqadaş arasında kyndelik da'va epiçe devam etdi. Nihajet Mustafa sözinin dört, beş kerre daha bölynmesine baqmadan paltara Ametnin jardımınen cıslanın 5-şinde vecerinka olaçaqını anlatdı... Kemalda qarşısında bu kynlik quvancnen tolı qalbinen şenlikli söjlengen arqadaşının jarınqı aqibetini körer tarzında qasevetlendi...

▲

Kemalnen Mustafanın davaları devam etgen ainı saatde; egerde siz Aqmesçidnin ters soqaqlarından birisinin saq tarafında alcaq yc pençereli evciknin pençeresine janaşsanız şöjle bir levhanın şahidi olır ediniz: Jeşil közlerinen baqa turqan jılannın quvancını andırıp turqan qart xaninen; Mustafalar qajtqandan son stol ystinde qalqan zakuska qalımtıqlarını ac közliknen tıqşdırıp, tolı avzınen toqtamaj söjlengen Kençe Gylni körer ediniz.

— O öpke keleçekke benzi, onı özimiz insan etermiz...

— Men onı bir qolqa alajımda urcuq başdajın yjyririm.

— Barьвda вizinkiler qajtьв kele qojqandaj вolsa, hajdь qara tatarьm yffff dermiz keter.

— Esma qaqam ajta, vaj çanьm Kençe Gyl sojь sorь вelli вolmaqan şu kommunistge ne deв вaraçaqsьn—di. Son men aitaman—caqaraqьn qьjьş вolsa da tytyni doqrь cьqsьn degenleri daj maqa onьn өzi mot tygyl zalavanjesi mot dimen...

Bu sөzni bitirir bitirmez өzi de kylgen Kençe Gyl avzьna toldьrqan өtmeknen вicki konservasьna tyjildi: qart xani onьn arqasьnь jumruqlaв cьqьldavnuqьnь jazqancek вelaqa qaldь.

— Ja Esma qaqannьn өzi de desen... Şimdi maqa вir şejler ajtdьraçaq.. caresini tapa tursa...

— Son anaj! vecirinkaqa kimlerni caqьrajьq eken...

— Elвetde өzimizlerinkini; joqsa maqa вir taqьm sьra вilmezlerni caqьraçaqsьnmь?..

Mьna вu giçe qart qaninin lampasь da vecirinka mes'elesini hall etiв sөndi. Juqarьda sөjlenilgen krevdeşin qavqasь ise вu tasavьr aqşamьndan вir вucuq jьl sonra edi.

▲

— Keldinmi Muska, kenede cьrajьn qacqan, вu iş senin вaşьna jeteçek; sen jat, rahatlan вьraz. Men şimdi aş qьzdьrajьm.

Buda Kençe Gylnin „taktika" ve maneralarьndan вirisi edi. Bu kөsterilgen mylajimlik hiç de Mustafanьn kejfine ketmi, cynki o вu sьçaqlьqnьn qopaçaq furtna aldьnь qьzdьrqan kyneş oldьqьnь pek acьq kөre, o ona alьşьq...

—Jenede вirisi вizim şerfege вaş urqan, jada tykan pençiresinde jaxşь вir şej kөrgendir—Mustafa өzlignden вu fikirlerni quraşdьrьв set ystine jatdь. Onьn jyregi өrselene, omьzьndan nasьldьr вir qara „kynahlar" вasqan kiвi ola, o asaвilenib tişlerini qьcьrdatьв kөzlerini evnin tavanьnьn muajjen вir noqtasьna tikyв tysyne. Өz fikirini de вelli вir toplьlьqnen вirleşdirmege tьrьşa. Lakin sikuntьlь вir vaqьt icinde olar darqai, qarara, qaranlьqqa comalar.

Hepsi вundan sebeв, Kemalnьn ajtqanlarь doqrь cьqar qaliвa tuzaqqa...

Mustafa вu tysynçelerinen carpьşa, carpьşa çeвinden cьqardьqь mektвni вytyn diqqatьnь merkezleşdiryв oqumaqa вaşladь. Mektв Kemaldan edi. Mustafa oqa өz dertlerini tөkyв jazqan mektвine qarşьlьq alqan.

O, Kemalqa өzinin „adaşa" вaşlaqanьndan, вilerek jersiz işler japmaqa вaşlaqanьndan şikajetlengen edi. Kemal ona çevaвnda onь daha ileride oqrajaçaqь вela ve janlьşlьqlardan saqьndьrьв şaj jaza:

„Mustafa! Kec de olsa aqьllana вaşlaqansьn. Sen өz mektвinde adaşa вaşlaqanьnь jazasьn, lakin Mustafa sen unutasьn... Sen şimdi janьla вaşlamadьn... Xatьrlajsьmь вundan eki jьl evvel edi. Sen өz вaşьnь xani, Paltara Amet, partvejn prelislerinen ajlandьrьв keldigin kyn edi... Men saqa o vaqьt adaşasьn degen edim. Sөzlerime çanьn aqьrmasьn. Şimdi sen şikajetlenesin. Mьna men senin şikajetlerine qarsь şөjle вir xalq masalьnь misal ketirem:

Vaqtile mьrzanьn вiri şeherden sarxuş kele de, azвarьndaki ьrqatlardan вirisini qamcьnen dөgmege вaşlai. Sonra onь amвarqa taxta pol ystine jatqьzьв jenede dөge de ve taxta pol ystinde jalda өzende jaldaqandajьn deв zorlaj.

Ьrqat kөj qartlarьndan вirisine şikajetlenib de: ne olmajaçaq kynlerge qaldьm, dөggeni dөggen, daha pol taxta ystinde jalda deв zorlaj вu olaçaq şejmi?—degende qart oqa diki—Ehh qardaşьm... Şykyr et! O jalda degeni jene вir şej; ja egerde şu taxta ystinde өzenge comqandajьn com! degen olsa ne der edin.—Eşitesinmi Mustafa! Seni daha jaldatalar, saq ol comdьrьrlar".

Mustafa haman sekryв turdь, qolьndaki mektвni asaвiliknen çumarladь:

Doqrь comdьraçaqlar—deв sandьraqlar kiвi вaqьrьв çiвerdi.

Şu arada qapьnь acьв kirgen Kence Gyl:

— Vaj ev juqьsьrab sandьraqladьnmь şu!...

Mustafa acuvnen өzinin kyndelik kөrinişini qajьв etgen kөzlerinen Kençe Gylge вaqdь, o өmrinde ilk olarq xanijine вөjle acuvlь вaqmaqa çesaret etgen edi.

— Juquda degil ujav вolqanda da sizler insanlь sandьraqlataçaqsьnьz... Comdьraçaqsьnьz...

Mustafanьn jarь aqlamsьrab qaltьravьq sesnen ajtqan вu sөzleri, qarşьsьnda Kençe Gyl вirden вir ne ajtaçaqьnь şaşьrtdь, aвdьradь. Son esini toplap:

— Şaşdьnmь şu sen, tьşda toplaв kelgen acuvlьlьznь evden cьqarmaq istisinizmi Mustafa ardaşlar...? Men anamь вabamь ystine çekirtmedim... Baq sen oqa...

Kençe Gyl işni jalandan qlavaqa cevirdi der ekecden:

— Vai, ajj... jyregime вir şej oldь —deв elindeki canaqьnen qaşьqьnь polqa tysyrdi, өzi ise polqa jьqьlmadan saqьnьв kөz qьjьqьnen sed ystine tyşmekni qararlaşdьra вeryв kevdesini çiвere вerdi...

Mustafa işnin fenaqa cataçaqьnь tujьв haman sesini denisdiryв:

— Gylym! menki şaqa, aqşam kinoda вir artistnin ojnaqanьnь kөrdim de mende şaqa eteçek oldьm.

Mustafa вөjle вiri вirine вaqlanmaqan sөzlernen Kençe Gylge sөz qoşsa da Kençe Gyl tamamile esini qajьв etgen olьв nefesini sьqlaşdьra, cirkin, cirkin ьnrana. Mustafanьn nasьl aвdьraqanьnь sejr etmek icyn ara, sьra kөz qьjьqьnen etrafьnь sejr ete.

Mustafa tiz cөkyв onьn вaşьnь quçaqьna aldь, o ilk kerre olaraq өzini qucaqьndakinin вir jьlan suvьqlьqь вeslegenini tujar kiвi ola edi.

— Gylym, nevzeli sen saqadan anlamajsьn? Ac kөzini saqa myçdeli xaвerim вar..

Xani daha zijade erişe, ьnrana, kөkregini tьrnaj...

— Men deşen kloş jaqalь paltonьn hazьr olqa nьnь aitьв senden maxariç alaçaq olьв keldim, sen ise...

Mustafa daha sөzinin soqьna cьqmaqan edi, Xani kөzlerini tasrajtьв acdь. Kyja вir şej eşitmegen olьв krakadil ьnьldьsьnen—suv, suv...—dedi.

O suvnь icgenden son, kөzlerni aralьq etyв jata, Mustafdan palto mes'elesinin aslьnь eşitmek, anlamaq isti. Lakin soramaqda kyc edi.

Mustafa qucaqьndaki qьrqinьn ne istegenini pek jaxşь anlaqanьndan:

— Ammada quçursьn, seni вu xastalьq xaraв eteçek, mutlaqa lecenjege çiвermek kerek. Jarьn saqa janь kloş jaqalь palto ketireçekler sunь kije вeriв lecenjege ketersin...

— Vaj! maqa ne вoldь, tek вir ajaq ystinde вaşьm ajlanqandaj oldь, son вir daha artьq вir şej xatьrlaв olamajьm...

— Adam sende Gylja вir şej olmadь, kecdi ketdi.

Icergi oda da вu kamedja olьв keckende ev icerisine accь qoqьlь tytyn tola вaşlaqan edi.

— Vaj primusta sarmalar... tava...

Mustafa karidorqa capsada tytyn arasьnda tavanь zornen tapa вildi. Sarmalar ise kyjiв qavrьlqan edi.. O ac qursaqьnь sьpadьda, вir meşerpe salqьn suv icdi.

Kençe Gyl artьq ajaq ystine turqan, qьcьrtqan mulajimliginen өzinin zeherli acuvьnь saqlamaqa tьrьşa, Mustafada kartinanьn tekrarlanmasьndan qorquв, lafnь вaşqa jaqqa вurmaqa cekişyв:

Kamsa qojdьn tavaqa
Başladьm qavьrmaqa,
Barьв вaqsam kamsa joq,

Aşamasamda qarnьm toq—deв jьrlaj, Kençe Gylni kyldirmege tьrьşa, өzliginden ise, вu kyn evge kelgende kөsterilgen mylajimliknin kantrөвutsjasь neden iвaret olaçaqьnь tyşyne.

Kençe Gyl Mustafanьn tizleri ystine вala kiвi atlanьв mindi.

— Bilesinmi Muska; sen meni nasьl xorladьn... Joq jerde aqlatdьn... Onьn jerine sen maqa вir adalzenje japaçaqsьn...

Mustafa sanki taş kesilgende ystine tyşeçek toqmaqqa ahmaq, avanaqca вaqar kiвi saвьrnen Kençe Gylni dinledi...

Өzliginden ise—Jenede вir tuzaq, jenede өz өzime çinajet, jenede kөz kөze turьв xijanetlikge caqrьlaman—di. Cynki adeti yzerine Kençe Gylnin kyler jyz kөstermesi, her vaqьt вirisine вorьcqaqa para tapmaq, golosьnь qajtarmaq icyn jardьm, jada вuna вenzer, „partвilet aftaritetinen" qudalьq, „advaqatlьq" japmaqnen вite edi.

Mustafaqa coq вeklemek kerek olmadь. Beklegen pyskylli вelasь haman kylyв cьqdь.

Kençe Gylnin nazlь sөzlerinin soqь:

— Bilesinmi Muska? Sen kelmezden beş daqiqa evvel Amet aqam bizden cьqьb ketdi. Seni bekleb otьrdь, saqa nede olsa bir kijevimdirdeb bir riçaqa keldim dedi.

— Bir zoroa qalqandьr, boş jerge kelmez...

— Joq Muska pustiak. Tek senden bir kaqьdcьq isteb kelgen.

— Asьl mes'elede mьna şu menim bergen kaqьdcьqlarьmda daja. Menim başьma...

— Toqta, toqta nege kenede kozlerini aqitasьn joqsa bunь da aqşam kinoda kordinmi...

Mustafa bytyn quvvetini toplab, japmadan kyler jyz aldь ve:

— Sende desen her şejge acuvlanasьn, menim saqa sozim joq, oz-ozime ajtaman—bu kaqьdcьqlar bir kyn ola menim başьma bir bela ketirirler—diinen.

Xani bьrazda daha ajlençilik cilvesi kosterdi, Mustafanьn manlajьna qujьlqan saclarьnь qarьşdьrqan oldь...

— Joq jerge qorqasьn sanki onь araşdьrьb çyreçekler...

— Ne ise de. Nasьl kaqьd isti.

— Sen bilesin da onь bir qac jьl qantar janьnda eki bir alьş-veriş etgeni icyn golosьnь alqan ediler... Şimdi bir jerde onь işge alaçaq olqanlar tek onь bilgen partijalь bir adam bir kaqьdcьq berse gyzel olaçaq eken...

— Bu bьraz zor mes'ele, men ne deb oqa kaqьd berermen, lişens spekylant debmi—Mustafa tyşyndi, cynki onьn daha bir artqac soz soilemesi xaninin nervasьnь qozqajaçaq edi.

„Onь senin kaqьdьn olmasa da bileler, sen ana şaj... nasьl dijim... Şaj jaza turqanьndaj, Esma qaqamnьn oqlь Adilge jazqanьndaj, etyb jazsa.

— Jaxşь jazarьm aşьqьş tygyl ja, bygyn olmasa jarьn jazarьm, eki birde soraşdьrьrьm.

— Joq Muska o aqşam ysti keleçek, sen cьqar ketersin o qaribni jenede boş çiberijikmi? Hic olaçaq şei degil, men oqa soz berdim, ille jazьb taşlab keteçeksin...

— Menim şimdi vaqtьm joq zasedanjege keteçekmen.

— Muska sen qaliba bygyn sol jaqьndan tursan kerek, men ne ajtsam ters ketesin...

Pazarlьq uzadь, lakin bundan Mustafaqa bir netiçe korynmi, korynsede bysbytyn onьn zararьna... cynki xaninin derti tekrar tutmaq ihtimalь bar.

Nihajet Mustafa şojle bir kaqьdcьq altьna imza cekdi.

„..... arqadaş!

Siz paltara Amet arqadaşnь oz teşkilatьnьzqa işge almaq istej ekensiniz, men onь coqdan bilem, jemiş işinden jaxşь anlaqan arqadaşdьr, alsanьz zarar etmezsiniz".

Kençe Gyl bu kaqьdnь haman qapqac ketdi ve:

— Muska senin şimdi zasedanjen barmь? Saat beşni kecdi, kec qalьb oturma — deb o ozqarmaqa başladь.

Mustafa daha bir aqьr jyknin altьna kirgenini sezer kibi kokys kceirdi, stol ystinde tek bir janьb songen papirosьnь unьtьb janь bir papiros daha jaqdь. Bejaz kemik başlь qarьndaşьnь biçaqьnьn çebine qojqanda, qollarьnьn bilegine itaat etmegen parmaqlarь toqtamadan qaltьraj edi.

▲

— Asьl onьn beçeriksiz, avanaq bolqanьnь başdan bile edim. Tek şaj kyn kecire edim.

— Çanьm Kençe Gyl asьl o zavallьnьn qabahatь ne eken?

— Mьna Esma qaqam mende onda balaban qabahat koralmajman... Evge bir eki şejler almaq icyn ozinin koperatifinden onьn ystine bьraz para kecken...

— Coqdьr da...

— Joq beş bin qadar barmь, joqmь... Ondan sonda onь lişenslarqa jardьm etgen deb de qabahatlajlar.

— O nasьl jardьm?

— Eki bir kaqьdcьqlar bere turqan edi...

Kençe Gyl xani Esma qaqasьnen şaj dertleşgende Mustafa ozinin bulьndьqь odaqa kirgen nevbetçi qaravьldan şu mektybcikni poctaqa qojmasьnь riça ete edi.

„Kemal! degenin cьqdь, meni „comdьrdьlar". Bozьq elementler arasьnda ozimi qorcalajamadьm. Partija çezasьnь aldьm, şimdi proletar mahkemesi qarşьsьnda çevab bereçegim".

D-Ş.

AMELIJ JARDЬM KӨSTEREJIK

Men qac senden вeri vekiller safьnda вulunam. Menim sijasij ve içtimaij çehetden өsmeme de o, sebeв oldь. Iste şimdi köj savetinde reis olaraq calьşam. Janь urufatь ile keregi kibi oquв jazam. Өz вilgimi artdьrmaq icyn her kyn, her saat calьşam. Işte janь cьqarьlmqa вaşlaqan „Qadьnlьq Sotsalizm Jolьnda" zurnalь вizge vaqtьnda jard mqa jetişdi. O, вizge hem jardьmçь, hem jolвaşcь ve hem de вrqadaş olaçaq. Onьn icyn onaa jazьlmaqan ve onь daimij sur etde oqumaqan hic вir del egat, вir kolxozçь qadьn qalma malьndьr.

Men 3 ajlьq aвunaqa jazьlam ve Zeynep Osman, Mөmine Selamet, Esma Ismail arqadaşlarnь da sotsialist musaвaqasьna caqьram. Jalьnьz өzim jazьlmaq ile qalmajьв, zurnalnь keniş qadьnlar kitlesi arasьnda darqatmaq, zurnal etrafьnda aktif oqujьçular ve xaвerçiler toplamaq oqurьnda calьşmaqa sөz berem.

Baqcasaraj, Teвerti:
Emine Çelileva

SLӨTLER ZALЬNDAN

Jalta. Ijyl ortalarьnda, rajon qadьnlar sloti өtkerildi. Slөtqa keniş emekdar qadьnlarnь çelв maqsadь ile o 5 ucastkada (Alupka, Kekenez, Derekөj, Oьzьltaş, Kyrkylet, Degirmenköj), toplandьki, hepsine 300-ge jaqьn qadьn keldi. Slөtnin esas maqsadь, kolxozlarnь teşkilat-xazajstvaça qavileşdiryvge, tьmar kampanjasьna qadьnlarь moвlize, onlarnьn turmьş şaraitlerini ejileşdiryv, вala jaslalarь, mejdançalarьnьn iş kejfijetlerini tyzetyv kibi meselelerni hal etyv edi.

Bu вeş kystda dakladlar вojьnça 38 qadьn munaqaşaqa qoşьlaraq tenqid ve өz өzini tenqid jolьlв вir taqьm ietişmemezliklernin ystyni acdьlar. Şimdi slөtnin amelij jardьmь kөrylyв tyra. Eger slөtqa qadar umumen qadьnlar 50 prosent işge cьqqan olsalar slөtdan sonra 75 prasentge cьqdь.

Tevide Ali

BIZDE JAZЬLDЬQ

Jalta rajonь Gurzuf köji qadьnlarь arasьnda, matвuat nьn ehemmijeti xususьnda keregi anlatuvlardan son, өzlerinin medenij seviielerini jyk selteçek VKP(в) Qьrьm oвlast komitesi organь, kolxozçь qadьnlarnьn jaqьn jardьm çьsь—„Qadьnlьq sotsializm jolьnda" zurnalьmьzqa 7 rвblelik kontrөl raqam jerine 15 rвblelik aвuna jazьldьq.

Lejla Barijeva

▲ Jaqьnlarda Baqcasaraj rajonьnda өtkerilgen qadьnlar slөtinin kyn tertiвinde turqan meselelerden вiri de **„Qadьnlьq sotsializm jolьnda"** zurnalьnьn ehemmijeti haqqьnda japьlqan daklad edi. Slөt zurnalnь xajьrlajaraq oвlast qadьnlar şu'вesine ve zurnal idaresine teвrik telegrammasь gөnderdi.

Slөt, **„Qadьnlьq sotsializmi jolьnda"** zurnalьnь daqьtmaq icyn köjler arasь sotsialist musaвaqasьna caqьruvlar ile işge вaşlaв, udarni suretde devam etdirmege qarar вerdi.

Redaktorь: redaktorlьq hejeti.

Redaktorlьq hejeti a'zalarь:

Bekirova R., Çaferova M., Baqqal A.

Симферополь 1-я Гостипография. Лит Крымнаркомпроса № 490. Заказ № 3719.

37161

Fijatь—**20** kap.

„QADЬNLЬQ
Sotsjalizm jolьnda“

ƵURNALЬ — OK VKP(в) ORGANЬ— „JANЬ DYNJA“ NEŞRIJATЬ

„QADЬNLЬQ SOTSJALIZM JOLЬNDA!“ — Qьrьmda maxsus emekdar qadьnlьq edebijatь olaraq mejdanoqa kelgen ilk bolşevik ƶurnalьdьr.
Her işci-kolxozçь qadьn, her bir aktif qadьn onьn oqujьçьsь ve jazьçьsь olmalьdьr.

„QADЬNLЬQ SOTSJALIZM JOLЬNDA!“ — Işci-kolxozçь qadьnlarnьn sijasij, umumij, texnikij bilgilerini artdьraçaq, onlaroqa öz fikir ve anlarьnь artdьrmaoqa jardьm eteçek jaqьn bir arqadaşdьr.

„QADЬNLЬQ SOTSJALIZM JOLЬNDA“

ƵURNALЬ AJDA BIR KERRE CЬQADЬR

ƵURNALOQA ABUNE JAZЬLUV QAJET QOLAJ

Her pocta şu'besinde, her gazeta ve mektyв pocta darqatьçьlarь tarafьndan ƶurnaloqa abune qabul olunur.

HER SELSAVET, KOLXOZ IDARESI, KOPERATIFLER ƵURNALNЬN DARQATЬLMASЬNA AMELIJ JARDЬM KΘSTERMEKNI BORÇ EDILMELLER.

ABUNE JAZЬLUV FIJATЬ:
Jьlьqь—2 r. 40 k. ▪ 6 ajlьqь—1 r. 20 k., ▪ 3 ajlьqь—60 kap. ▪ nusxasь—20 kap.

Adres: Aqmesçid, pocta qutusь № 234. „QADЬNLЬQ SOTSIJALIZM JOLЬNDA“ ƶurnalь idaresi.